

Nr. 9 • 1938

POLITSEILEHT

AKTSIASELTS TALLINNA LAEVAÜHISUS

**LAEVAOMANIKUD, LAEVAMAALKERID,
SPEDITÖÖRID, SÜTEIMPORT,
LAEVADE VARUSTAMINE**

Peakontor: S. Karja 18, telefon 426-90 (4 liini)
Telegr. „LAEVANDUS”.

LAEVASÖIT: Korrapärane ühendus Tallinnast Hamburgi, Rotterdami, Antwerpeni, Gdynia, Danzigi, Manchesteri ja Liverpooli. Läbisõidu konossementid kõigisse tähtsamatesse sadamatesse.

SPEDITSIOON: Tollimine, inkasso, kinnitus, korrespondendid kõigis tähtsamates kohtades.

SÕED: Auru- ja sepasõed, valu- ja küttekoks. Saadaval alaliselt laos ja otse laevadest. Kontor — V. Sadama 3, tel. 456-38 ja 441-80.

LAEVA TARBEAINETE KAUPUS: Laevatarbeained ja toiduained, purjetöökoda, malmiladu. Kontor — V. Sadama 3, tel. 456-38 ja 441-80.

VABALADU: Laevade varustamine kõiksuguste toiduainete ja laevatarvetega. Asukoht: Uus Hollandi 6, tel. 314-52.

A. & P. MIETENS

Tallinn, Merepuiestee 15

Telef. 306-46 ja 305-00

BALTI LLOYD CURT SCHILLER

Laevamaaklerid ja esindused.

Korrapärased kaubaveoliinid Eesti ja Bremeni, Antwerpeni, Rotterdami vahel. Kaubasaadetised läbiveokonossementidel kõigisse maailmasadamaisse. Tallinn, Pikk 62, tel. 442-75, 449-62, 449 63, 442 77

A. Scheer. Posamendi-, paela ja trikoovabrik

Tallinn, Viru 4. Telefon 444-82.

Valmistab: Seltsidele lipunööri ja narmaid. Riigiametnikele vormirietuse juurde õlapaelu, esitusvöösid jne., kõiksugu mööblinarmaid, topse ja nõore siidist, puuvillast ja villast.

Töö kiire ja korralik.

Hinnad mõõdukad.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 9 (512)

TALLINNAS, 17. MAIL 1938

XVII aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Liiklusnädala mõte ja sisu — H. Põldvere. — Politsei notari ülesandeis — A. Ruusa. — Luure ja side tänavvõitlusis. — Turismi- ja suvituskohi. — Liiikleemisõnnetused filmis — A. Peel. — Ainulaadne juhtum jälitamispraktikas — P. Kompus. — Ettevaatust kuriteopaigal! — E. Vilt. — Ülevaade Eesti rügivõimude võitlusest riigivastaste elementidega j. m.

Kuuseallee

Uue Põhiseadusega astus ametisse uus Vabariigi Valitsus, kelle eesotsas seisab peaministrina K. EENPALU

H. Pöldvere

LIIKLUSNÄDALA MÕTE JA SISU

Oleme jõudnud liiklusnädalani, mis osutub meile esmakordseks ja uudseks, kuna vennasrahva soomlaste juures on neid korraldatud juba mitu. Nagu sealsed liiklusjuhid tõendavad, on liiklusnädalate korraldamine kõigiti täitnud neile pandud lootused.

Meie elame temposajandil, mil mehhaniseeritud liiklusvahendite arv on kasvanud järjekindlalt ja meil liiklemise tihedus on omandanud hoopis teissuguse ilme kui mõni aasta tagasi. Liiklustiheduse ja mehhaniseeritud liiklusvahendite arvu kasvamisega on kasvanud ka liiklusõnnetuste sagedused, mispärast on tarvilik olnud liiklust korraldada. Vastasel korral muutuksid liiklusvahendid sotsiaalseks paheks.

Pika ajavahemiku kestel on meil liikluse korraldamise alal pandud kehtima rida norme. Võime olla kindlad, et paljude silmade ette kunagi need normid ei ulatunud, paljud ei ole nendega ühel või teisel põhjusel tutvunud ja seepärast on rikkunud neid ning normide mitte-täitmise tagajärjel kutsunud esile rea õnnetusi.

Iga norm kaotab oma tähtsuse, kui see ei leia praktilist ja teadlikku käsitlust. Liiklusnädala puhul teotseb kõvendatud liikluskontroll kõigi liiklusest osavõtjate suhtes, mis tegelikult seisneb vaid selles, et kodanikke tahetakse praktiliselt tutvustada liikluse korraldusega ja neile õpetada õiget liiklust. Samuti tahetakse loengute ja levitatava kirjanduse kaudu selgitada samu korraldusi ja neid põhjusi, mis on kutsunud esile liiklusõnnetusi. Need asjaolud peaksid kodanikes süvendama õige liikluse mõtet ja sisu ning sisendama liiklusedistsipliini.

Liikluskorraldus on täienenud aja arenemisega ja selle distsipliini süvendamisega on tegeldud juba kauges minevikus. Kui suurlinnus tunti vajadust kõnniteede järele ja selliseid ehitati tänavate äärde, siis ei tahtnud need kuidagi viisi leida kasutamist jalgajate poolt. Jalgajaid tuli politseiliste surveabinõudega sundida liiklema jalgteel. Tänapäeva suurlinna kodanik

*Siseminister RICHARD VEERMAA,
kes tegeles 1935. aastast politseiorganisatsiooni
juhina*

ei mõtlegi liiklusel sõidukeile määratud teed kasutada.

Liiklusdistsipliini ei omandata üle öö, see teostub pikemaajalise enesekasvatusega, mis pärast on vajalik, et kõik liiklusest osavõtjad järjekindlusega täidaksid liikluse alal kehtivaid norme. Tänapäeval ei ole sellest veel küllalt, et hobusõiduki juht on teadlik vaid tema suhtes kehtima pandud normides, vaid tema peab olema teadlik üldiselt kõigi liiklemisest osavõtjate liiklemise üldkorraldusist, ja vastupidi.

Käesolev ajastu seab meie kodanikele üles uusi nõudeid ja meie kohus on neid täita. Võib-olla isegi aastat kümme tagasi ei olnud tarvidust sellise liikluskorralduse järele kui tänapäeval, sest liiklussõidukite arv oli tunduvalt väiksem ja liikluse intensiivsus nõrgem. Teame väga hästi, kui võrd hõre oli autobusiliinide võrk ja missugusel määral leidis auto, autobus ja jalgratas kodanikelt kasutamist. Paljudes riiges on liiklusõpetus viidud koolidesse, kus politseiametnikud noori õpetavad maast-madalast tundma liikluskorraldusi ja neid põhjusi, mis kutsuvad esile liiklusõnnetusi. Liiklusõpetus teostub kahes osas: teoreetilises ja praktilises. Teoreetilise osa käsitus leiab aset

klassi siseruumis ja praktiline osa väljas tänaval. Noored viivad koolist saadud teadmised kodudesse ja täpse liikluskorralduste täitmiselega on eeskujuks teistele liiklejatele. Sellega aitavad nad suuresti kaasa õige liikluse mõtte süvendamisele ja praktilisele käsitlemisele.

Sama tähtis kui liikluse õpetus koolis, on see ka kodus. Kui meie oma lastele õpetame juba maast-madalast muid teadmisi, miks siis mitte liiklust.

Meie oleme võinud kõik panna tähele, kui võrd kiindunult lapsed vaatlevad autoõride akende taga ja missuguse huviküllusega silmitsevad nad mootorsõidukeid. Meil kellelgi ei ole vist kunagi meelde tulnud lastele seletada neid asjaolusid, missuguseid õnnetusi see liiklusvahend meile pakub, kui meie seda ei oska valitseda ja käsitseda. Samuti ei ole meie kunagi lastele mängusõiduki käsitlemisel seletanud samu asjaolusid. Ometi on see tähtis.

Liiklusnädal on meil esmakordne, sellel on suur ideeline ja praktiline väärtus, sest esiteks ammutame teoreetilisi teadmisi liikluse alalt ja teiseks praktilisi. Ühtlasi ammutame siit uut jõudu ja hoogu enda järjekindlaks edasiarendamiseks.

Politsei

NOTARI ÜLESANDEIS

A. Ruusa

Välispolitsei oma otseste ülesannete kõrval täidab ka notari ülesandeid. Ta tõestab igasuguseid ära kirju, väljavõtteid ja allkirju, millel pole midagi ühist politsei otseste ülesannetega. Vormiliselt on need tõestatud allkirjad, kuid sisuliselt on need spetsiaal- ja universaalvolikirjad, või midagi muud, olenedes teksti sisust, mille all allkirjad tõestatakse. Nii politseijaoskonnad igapäev tõestavad allkirju volitusil pensionide, raha, pakide, kauba ja muude esemete väljavõtmiseks pangast, postilt, raudteejaamast, tolliladudest või mujalt kolmandate isikute kaudu; või jälle, kus üks volitab teist vastavais ametiasutuses esitama ja vastu võtma dokumente, sooritama teatavaid ülesandeid või korda saatma teatavat liiki toiminguid.

Teiseks, politsei tõestab igasuguseid tunnistajate allkirju tekstidel, kus allakirjutanud tõendavad teatavat sündmust, olukorda, suhteid, õiguste tekkimisi, muutmisi või lõppemisi. Näiteks, akt raadiomaksust vabanemise taotlemiseks, kus allakirjutanud tunnistajad tõendavad, et teatav isik teataval ajal pole kasutanud oma raadioaparaati, mis on hävinud või võõrandatud. Analoogilised eelmisele on aktid hobuste, jõuvankrite, äride, esemete või õiguste üleandmiseks, mida tunnistajad tõendavad allkirjaga ja mida politsei tõestab. Ehk jälle aktid Asundustegevuse korraldamise määruse § 33 nõuete kohaselt, kus tõendatakse maasoovija õigus- ja teovõimet, elukombeid, põllutöö oskust, vajaliku inventari olemasolu, et ta enim pole saanud soodustatud korras maad jne. Samuti tunnistajate allkirjade tõestamised, kes kinnitavad teatava isiku päritolu, põlvnemist — aariatõugu olemist, mida vajavad meie kodanikud Saksamaal. Või jälle usuühingust väljaastuja allkirja tõestamine vastaval teadaandel usuühingule. Loetletud aktidel allkirjade tõestamiseks politsei poolt pole mingit seaduslikku alust ja sarnaseid aktide koostamisi ei nõua ega vaja meie eriseadused. Selleks on ette nähtud erikord ja vastavad õiguste taotlemise viisid. Tegelikult tõestatakse politsei poolt allkirju igasuguseil aktidel ja dokumentidel, vaatamata kas nõuavad ja lubavad seda vastavad eriseadused, normid ja kas neid aktsepteeritakse vastavalt ametiasutusilt või mitte. Tõestatakse isegi allkirjad aktidel ja dokumentidel, kus seadus nõuab notariaalset tõestamist, nagu Tolliseaduse § 123 põhjal kaubasaatekirjad, kus esemed tuuakse sisse või viiakse välja äriliseks otstarbeks, ja neid aktsepteeritakse nagu notariaalseid.

Seadusega ei lasu politseil sarnases ulatuses notari ülesandeid, kui seda tegelikult tehakse. Po-

litseiasutuste kujundamise määrus, millega on reguleeritud politsei töö ja määratud ülesanded, samuti juhtnõõrid ja ringkirjad ei kõnele midagi volituste tegemisest, väljavõtete, ära kirjade ja allkirjade tõestamisest. Küll aga on TKpS annud politseile õiguse jaoskonna- ja ringkonnakohtule alluvais asjus (§ 47, 247, 248) tõestada volitajate allkirju volitusil, nõudjate allkirju (§ 1356³) kohtule esitatavil nõudepalveil; samuti Administratiivmenetluse seaduse § 12 põhjal politsei toimib allkirjade tõestamist volitusil, millega volitatakse kolmandaid isikuid ajama teatavaid asju vastavais ametiasutuses. Pealeselle veel allkirjade tõestamised, mis otseselt või kaudselt seotud politsei ülesannetega, nagu perekonnapea või eestkostja tõendus, et tema ei takista oma alaealist last sõjaväeteenistusse astumast või välismaale reisimast välispassi saamisel. Siia kuuluvad ka allkirjade tõestamised, mis pandud politseile eriseaduses, määruses ja juhtnõõres vastavate normidega, nagu: Käsitööstuskoja valimiste juhatuskirja § 13 ja 29 alusel kandidaatide allkirjade tõestamised, Telegraafi määrustiku § 39 põhjal allkirjade tõestamised telegrammidel, pensioni väljavõtmise asjas Pensioniseaduse § 143 alusel ning teised juhud, kus vastavad normid teatavas asjas on annud politseile notariaalsed õigused võrdselt notari ja vallavalitsusega. Kõik teised sarnased toimingud, mida vastavad normid pole pannud politseile, kuuluvad notarile. On ka arusaadav, sest notar, tõestades allkirju, on kohustatud silmas pidama akti sisu ja hinda, millest sõltub riigi sissetulek lõivude ja tempelmaksude näol, ning jälgima akti osaliste ja tunnistajate õigus- ja teovõimet, täites BES § 3043 ja Not. sead. § 84—87, 105—108, 112, 113 ja 284 nõuded. Politseil pole võimalustki kontrollida kõigi asjaosaliste teovõimet, sest ta ei pea registrit vaimuhaigeiks ja pillajaiks tunnustatud ning eestkoste all olevate isikute kohta, nagu notarid. Ainult karistuse tagajärjel piiratud õigustega isikuid on tal võimalik kontrollida karistusteadete kaudu.

Politsei, tõestades allkirju dokumentidel, peab arvestama samuti kõiki seaduslikke nõudeid nagu notarid, ka sel juhtumil, kui see toimub ilma seadusliku aluseta. Ta ei või mitte ainult piirduda allkirjade tõestamise tempelmaksuga, vaid peab arvestama dokumendi sisu, sest Tempelmaksusead. § 3 järgi tempelmaksu kohustus on dokumendi sisust, vaatamata kuidas neid (dokumente) ka ei nimetata, ja § 14 järgi vahutavad ametnikud, kes tõestavad allkirju või dokumente. Seadusliku aluseta tehtud toiminguid ei sautu

Raudteede prefekt Hans Kuben

60-AASTANE

21. mail s. a. Raudteede prefekt Hans Kuben võib tagasi vaadata oma 60-aastasele eluteele.

H. Kuben sündis 21. mail 1878 Viljandi vallas Kamara talu taluomaniku pojana. Õppis Viljandi linnakoolis, Tartu reaalkoolis ja hiljem Pihkva reaalkoolis, mille lõpetas 1899. Sama aasta sügisel astus ta Moskva sõjakooli ja lõpetas selle nooremleitnandina augustis 1901. Teenis vene sõjaväes mitmes väeosas, võttes osa Vene-Jaapani sõjast. 1910. a. siirdus politseiteenistusse, teenides algul kreisiülema noorema abina Rakveres, hiljem Peterburi politseis kuni 1917. a. veebruari-revolutsioonini. Vähe hiljem määrati ta teenistusse vene kindralstaapi. Enamlaste võimuletulekul ta vahistati ja peeti kinni pantvangina. Pärast vabadussõja lõppu vabastati H. Kuben vahi alt ja saadeti Venemaalt välja. Aprillikuus 1920. aastal jõudis ta kodumaale.

1. mail 1920. a. astus juubilar Sise-ministeeriumi teenistusse. 19. mail 1920. a. määrati ta Tallinna linna politseiülema abiks ja sama aasta 15. okt. Tallinna linna politseiülemaks. 15. apr. 1921. a. määrati ta Politsei Peavalitsuse ülemaks, kust 8. sept. 1923. a. lahkus oma soovil, siirdudes eraellu. 1. augustil 1928. a. astus uuesti politseiteenistusse, algul Raudteepolitsei komissarina, missugune ametikoht hiljem ümber nimetati Raudteepolitsei ülemkomissariks ja 1935 — Raudteede prefektiks, kellena teenib tänaseni.

Juubilar omab III kl. Kotkaristi, II järgu I astme Punase Risti mälestusmärgi ja välisriikide aumärke ja medaleid.

Seisnud palju aastaid juhtivail kohtadel, omab juubilar laialdasi teadmisi ja kogemusi politseiteenistuse alal. Ta on neid väheseid, kes Vabariigi algaastail täie innu ja energiaga suurel määral kaasa aitas meie politsei üldisele arenemisele ja selle vaimsele tõusule.

Juubilari ülimaks sihiks nii politseiteenistuses kui ka eraelus on püüed korrale, headusele ja õiglusele, mille tagajärjel tema on võitnud kõigi laialdase lugupidamise.

Õnnitleme juubilari tema suurpäeval ja soovime, et ta veel kaua püsiks meie keskel hea juhina ja kalli sõbrana.

L. Pruunmaa

mitte ainult tühiseiks, vaid nendega võivad kaasas käia ka kaugemale ulatuvad tagajärjed, nagu ebaseaduslike aktide koostamine või tõestamine ja võimupiirest üleastumine. Sääraseid nähteid on juba ilmnunud soodustatud korras maasaajate kohta käivate aktide suhtes, kus aktis kirjeldatud andmed ei vastanud tõeloludele ning allakirjutanud tunnistajad polnud teguvõimsad ega saanud alla kirjutades aru oma teo tähtsusest.

Kodanikud on arvamusel, et politseil on igasuguseis tehinguis notariaalsed õigused ning kohustused. Seepärast nad pöörduvadki massiliselt iga-

suguseis asjus politsei poole ja nõuavad, et politsei tõestaks isegi poole ja tunnistajate allkirju ostu-müügi- ja teisel lepinguil. Nad paluvad tõestada ainult allkirju ja tahavad seega anda lepinguile, aktidele ja tehinguile notariaalset jõudu. On juhtumeid, kus mõned noored advokaadid on saatnud politseisse selliseis asjus kodanikke. Mõned kodanikud ei pöördu politsei poole mitte ebateadlikult, vaid teadlikult, et mööda hiilida notari takstitasudest ja vastavaist maksudest, mida võetakse protsentidena lepingu või akti hinnast riigi kasuks, ja teiseks, on võimalik kasutada ilma suurima

Luure ja side tänavvõitlusis

Tänavvõitluste all käesolevas kirjutises mõistetakse lahingutegevust linnades või teistes asulates, kus vallutamise objektina esinevad üksikud hooned, hoonete grupid, kvartaalid, sektorid ning lõppeesmärgina kogu asula ehk linna vallutamine.

Luure eesmärki tänavvõitluses võib vaadelda kahes järgmises osas: 1) teadete kogumine vaenlase kohta ja 2) maastiku luure.

Esimene osa luurest peab selgitama: vastase arvu, täpse asukoha, tegevuse iseloomu, relvastuse, sidevahendid, tähtsamate juhtide nimed, varu ja staabi asukohad.

filtritá tunnistajaid ning ise oma äranägemisel koostada igasuguse tekstiga akte. Politsei ei pea mingeid raamatuid ega registreid nagu notarid, kuhu kantakse sisse allkirjade, ära kirjade tõestamised ning muud toimingud, samuti taksi, lõivude ja tempelmaksu määrad. Registri järgi on hiljem võimalus kontrollida riigi kasuks võetavaid makse. Ühtlasi kantakse registrisse tunnistajate isikut tõendavad dokumendid ja elukohad ning ära kirjade valmistamisel andmed algdokumentidest, kust hiljem algdokumendi mitteheitsuse ilmnemisel võib ammutada vajalisi andmeid. Politsei, tõestades allkirju või ära kirju, ei kannu neid kuhugile sisse ning hiljem keegi ei teagi, kes laskis need tõestada, sest originaalid kui ka ära kirjad lähevad vastava isiku kätte. Selline olukord võimaldab dokumentidega väärnähteid ja eriti juhtumel, kui toimitakse notariaaltehinguid, mis ei kuulu politsei kompetentsi.

Et vältida väärnähteid ja ebasoovitavaid tagajärgi, tuleb hoiduda toiminguid, mis ei kuulu politsei pädevusse. Tuleb vaid piirduda selliste notariaalsete toimingutega, mis vastavate normide ja juhtnõõridega on pandud politseile, või mis tingitud politsei otseseist ülesandest. Neidki tuleb täita samal viisil ja vastavate normide nõuete kohaselt, nagu teevad seda notarid.

Üldise ülevaate saamiseks politsei notariaalseist kohuseist tuleb need fikseerida vastavate normide järgi, jagada liikidesse ja kindlaks määrata tehingute ulatus. See kergendab ametnike tööd, võimaldab paremat järelevalvet ja kaotab notari alasse tungimise. Praegu mõned jaoskonnad üldise ülevaate puudusel toimivad eksikombel mõningais toiminguis seadusliku aluseta ja teised mitte; siis viimase jaoskondade ametnikud on kodanike silmis vastutulematud. Säärane mitmekesisus tekitab arusaamatusi ja asjatuid kaebuši. Seepärast on vajalik teha kindlaks ülesannete seaduslikud alused ja piirid ning arvestada neid.

Maastiku luurega tuleb selgitada, kuivõrd linnas leiduvad looduslikud ning kunstlikud esemed, viimaste alalhoidmine või purustamine võivad soodustada või takistada nii meie kui vastase tegevust.

Luure alal tänavvõitlusis tuleb eraldada kaks perioodi: 1) luure enne relvastatud tegevuse algust ja 2) luure relvastatud tegevuse ajal.

Luure enne relvastatud tegevuse algust omab olulise tähtsuse. Oigeaegsete andmete kogumiseks on võimalik paljastada vastase organisatsiooni, ootamatult rünnata tema juhtivaid organeid, vallutada tema relvade ja laskemoona tagavarad ja likvideerida vastaspoole väljaastumine selle eos. Luuret enne relvastatud tegevuse algust teostatakse tavaliselt salaluure abil.

Luureandmete kogumine relvastatud tegevuse, s. o. tänavvõitluste ajal teostub peamiselt lahingluurega. Luureorganiks on enamikult jalaväe piilkond, üks laskur- või kk-jagu. Piilkonna liikumine toimub järgmiselt: piilkond jagatakse kahte ossa, kumbki osa liigub isepool tänavääärt mööda, hoides laskevalmis relvi käes ja pidades silmas üle tänava asuvate majade aknaid; liikumine toimub hoonest hoone juurde, kusjuures ei minda edasi järgmise hoonest juurde enne, kui on selgusele jõutud, et läbiotsitavas hoones pole vastast; vähemagi vaenulise tegevuse puhul piilurid avavad tule.

Luuretegevuse kandudes linna sisemusse, muutub piilkondade edasiliikumine raskemaks. Piilurid pääsevad edasi vaid hüpetega, kangialusest, hoovivärvast või muust varjest järgmise varje juurde. Sageli tuleb edasipääsemiseks kasutada hoovide vahelisi käike või murda teid läbi aedade ja plankude. Piilkondade edasiliikumise hõlbustamiseks linna sisemuses, kus on oodata tugevat vastupanu, on kasulik neid abistada soomusautode või tankidega. Väga kasulikke ja kiireid andmeid vastase tegevusest, jõudude kogunemispakadest, barrikaadide asukohtadest jne. saab lennuväe kaasabil.

Kuna lahingluure teostamisel ilmneb nii mitmeidki raskusi, eriti piiratud vaatluse, vastase soodsate peitmise võimaluste ning erarietuses harilike linnakodanikena esinemise tõttu, seepärast peab rööbiti lahingluurega energiliselt teostama ka salaluure. Tema ülesandeks on paljastada seda, milleni lahingluure ei küüni või mida lahingluure pole tähele pannud. Tuleb silmas pidada, et näiline valkus ühes või teises tänavas ei tähenda veel seda, et selles rajoonis ei ole vastast,

vaid ta võib olla varjunud ja püüab näilise vaikusega vastaspoole tähelepanu suunata mujale.

Rööbiti lahing- ning salaluurega tuleb teostada vastase sidevahendite ning nende kasutamise luuret. Siin on suur võimalus kaasa aidata kohalikel posti- ja sidejaamade ametnikel. Vastase sala-raadiojaamade kindlakstegemiseks on vajalik alaline raadioluure. Postisaadetiste, kirjade ning telegrammide kontrollimisel võidakse hankida kasulikke luureandmeid.

Tuleb märkida, et luuret teostavate organite ning nende juhtide osavusest ja leidlikkusest sõltub suurel määral kogutud luureandmete väärtus ning nende õigeaegne kätetoimetamine kõrgemale juhatusele.

Sama tähtis kui luure korraldamine, on hääsideaparatuuri olemasolu tänavvõitlusis. Juhtide piiratud isiklik vaatlus, isoleeritud olek ning kuulujuttude kiired levimisvõimalused nõuavad tugevat sidet nii juhtide eneste kui teotsevate üksuste vahel. Arvestades kergeid võimalusi kuritahtlikult katkestada traatsidet ning rikkuda ka teisi sidevahendeid, peab iga sideharu olema kahe- või kolmekordistatud erisuguste sidevahendite kaudu.

Sidevahenditena tänavvõitlusis võivad tulla kasutamisele: silmaside ulatuses antavad kokulepitud märgid, jalavirgatsid, jalg- ja mootorratturid, autod, vedurid, raadio-, traat- ning optilise side vahendid jne. Ratsakäskjalgade ja hobusõidukite kasutamine on raskendatud, kuna hobune kardab paugutamist, kujutab endast suurt märki ja hobuse liikumist on vastasel kerge tõkestada.

Ühel tänaval või platsil teotseval lahingühikul on peamiseks omavaheliseks sideabinõuks lipukestega või käega antavad leppemärgid. Nende märkide kindlaksmääramist ei pea ühiku või üksuse juht kunagi unustama enne tegevusse astumist. Märgid peavad olema lihtsad ja arusaadavad. Antavate leppemärkide jälgijaks ning vastuvõtjaks määratakse 1—2 meest.

Võrdlemisi kindel sidepidamisviis tänavvõitluse olukorras on side jalavirgatsitega. Viimased pääsevad kergesti läbi ohtlikest kohtadest, kuna nende varjumise võimalused on kergemad. Erijuhtumel, kui läbipääsemise võimalused rasked, võib jalavirgats end riietuda erariietusse, et sel moel äratada vähem tähelepanu. Väga otstarbekohane on teadete edasitoimetamisel kasutada ootavaid kodanikke. Teate saatjal tuleb pidada silmas, et suuliselt edasiantavat teadet võib moonutada ja sellest võidakse valesti aru saada. Suuliselt edasisaadetav teade olgu lühike, lihtne ning selge ja teate saatja lasku seda virgatsil enne lahkumist paar korda korrata.

Kodanliku Õhukaitses ja Tuletõrjes Osakonna sanitaarinspektor dr. A. Vastalu

Teate saatmine jalg- või mootorratturiga vähendab märksa teate kohale toimetamise aega. Kuna teate tähtsus oleneb suurel määral tema edasiandmise kiirusest, tuleb võimalust mööda teate edasitoimetamiseks kasutada kiiret sidevahendit. Linnaoludes on selleks soodus kasutada autosid, eriti raskesti läbipääsetavates kohtades aga soomusautosid. Raudtee piirkonnas võivad sidevahendina kõne alla tulla üksikud vedurid, mootorvagnid või dresiinid.

Raadioside suurim väärtus on, et selle abil on võimalik vahetada teateid igas olukorras, isegi iseliikuvate vahendite, nagu autode, tankide, lennukite, laevade jne. vahel. Raadioaparate võib kasutada kas telegraferimiseks või telefoneerimiseks. Raadio võimaldab anda edasi teateid korraga mitmele vastuvõtjale ja luua sidet ka nende üksustega, millede asukoht pole täpselt teada. Raadioside paheks on, et see ei taga harilikus keeles redigeeritud teadete saladuses hoidmist, mispärast raadioteadet võib edasi anda vaid šifreeritult.

Raadiojaama tööd võivad segada vastase raadiojaamad. Peale selle on võimalik raadiogoniomeetrite jaamade abil kindlaks teha raadiojaamade suunad ja asukohad. Üleandmise kiirus telegraferimisel raadiojaamast on ligikaudu võrdne morse telegraafi töökiirusega.

Traatside organiseerimisel tänavvõitlusil võib kasutada püsivat sidevõrku ja väliside vahendeid. Püsiva sidevõrgu kasutamine annab suuri paremusi, sest telefoni- ja telegraafikeskjaamades on küllaldane arv ühendusi igasse linnassa. Peale sidepidamise hõlbustamise teotsevate üksuste vahel võimaldavad telefoni- ja telegraafikeskjaamad ühenduse saamist ka väljapoole linnapiire, millel suur moraalne mõju.

Arvestades avaliku sidevõrgu suurt tähtsust tänavvõitlusis, tuleb vastavates kaitsekavades ette näha selle võrgu allutamist nendele võimudele, kellele ülesandeks on tänavrahatuste mahasurumine. Sidevõrgu kasutamise kohta tuleb koostada üksikasjaline kava, mis peab lahendamata ühenduste saamise küsimuse kaitserajoonis teotsevate jõudude eneste vahel, naaberkaitseraajoonidega ja kõrgema juhatusega.

Peale traatside võib tänavvõitlusis edukalt kasutada optilise side vahendeid, nagu helk-aparaate, helgiheitjaid, signaallippe ja rakette.

Helkparaadiga antakse edasi õõnespeegli suunatud kiirtevihiuga teateid morsemärkide abil. Aparaadi töö ulatus on päeval

2—3 km ja öösel 4—5 km. Üleandmise kiirus on 10—15 märki minutis. Helkparaadi lambi valgustamiseks kasutatavad patareid võimaldavad vahetpidamatut tööd umbes 10 tundi.

Heliograafi töötamisel kasutatakse valgusallikana päikesekiiri. Heliograafi kitsa valgusekiirte vihi tõttu on tema suunamine väga raske ja nõuab suurt vilumust.

Helgiheitjaid võib kasutada sidevahendina suurematel kaugustel. Nende tegevusraadius oleneb jõuallika võimsusest ja peeglite läbimõõdust. 60 sm peeglite läbimõõduga helgiheitja tegevusraadius päeval on umbes 3—4 kilomeetrit.

Signaallippe kasutatakse sidevahendina väikeste üksuste, kompanii, rühma ja piilkonna vahel. Teadete edasiandmine lippudega toimub kas morse-märkide või kokkulepitud signaalidega. Nähtavus päeval, olenevalt lipu suuruselt ja taustal asuva eseme värvist, on palja silmaga kuni 500 m ja binokli abil 1—1,5 km.

Rakettide abil kokkulepitud sidemärgi edasiandmine on hõlpus ning teate vastuvõtjale kergesti nähtav. Rakettide abil teate edasiandmisel tuleb hoiduda mitmevärvilisest keerulisest kombinatsioonest, kuna ei või kunagi kindel olla, et väljalastud rakett igakord süttib. Ei või piirduda vaid ühe raketi väljalaskmisega, mis mitmesugusel ettenähtamatul põhjusel võib jääda tähele panemata. Soovitav on kokkulepitud teate tähistamiseks määrata rida ühevärvilisi rakette, missugune moodus ei tekita kunagi kahtlust. Rakettide nähtavus olenevalt ilmastikust on päeval 2—3 km, öösel 3—4 km ja isegi rohkem. Rakettide koodi peab sageli muutma.

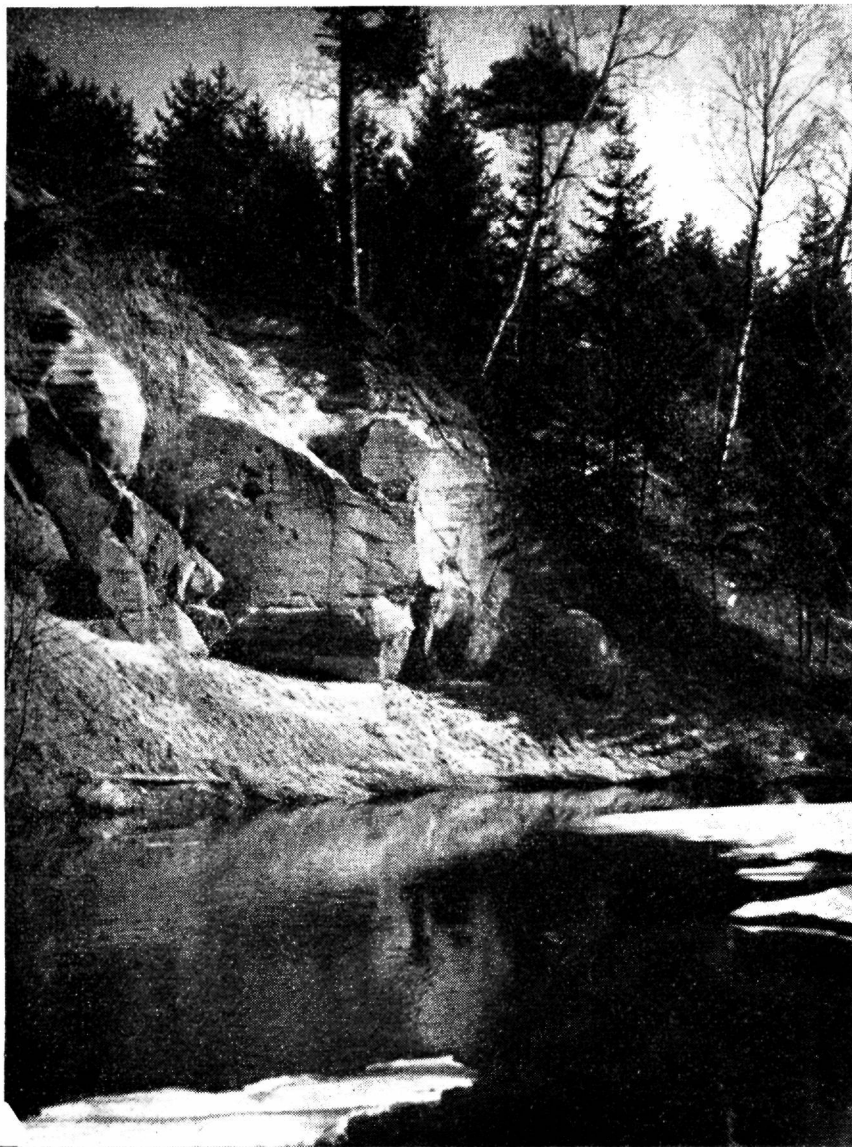
Optiliste abinõude nähtavusraadius suureneb, kui need on asetatud või kui neid kasutatakse kõrgematelt kohtadelt, nagu tornidest, majakatustelt jne. **Ro.**

Ahja jõgi Taevaskojas

Vaade Kolga mäelt Pühajärvele

Turismi- ja suvituskohti

Meie kodumaa on turismimaana järjest võtnud suuremat kuulsust. Väärtuslike ajalooliste süilmete kõrval vana-Tallinna keskaegsete ehitiste, tornide ja müüride, ajaloolise Petseri kloostri, mitmete vanade kindluste ja lossivaremete näol pakub meie kodumaa ka looduslikult palju kaunist ja vaatamisväärset. Evime terve rea looduslikult ilusaid kohti küll mereääres, küll sisemaal, milledest on lühikese aja kestel arenenud mugavad ja tervislikud kuurordid ja suvituskohad. Iga aastaga on neid suvituskohti korraldatud, rajatud uusi ehitisi, hotelle, parke jne., et luua järjest suurenevale suvitajate hulgale uusi mugavusi ja kaunidust. Selle tulemusena on jõudsalt kasvanud suvitajate juurdevool meie kuurortidesse mitte ainult kodumaalt, vaid ka välismaalt — on ju Eestis suvitamine oma oaduselt võrastele nii kättesaadav.

Meie oma rahva poolt armastatuimaks suvituskohaks on viimaste aastatega kujunenud

Narva-Jõesuu.

Oma ligemale 5 kilomeetri pikkuse, puhta uhtliivaga kaetud avara plaaziga, rohkeist ümbritsevaist männimetsadest osoonirikka õhuga pakub

Narva-Jõesuu ideaalseid suvitamis- ja puhkamismõnuseid igale linnade kivitünaavaist, umbsest tolmuleitsakust ja tänavakärast väsinud inimesele. Eeskujulikult sisustatud kohvikud ja lokaalid, kus hooajal ööd ja päevad läbi keeb rõõmus ja muretu suvituseelu, ei jäta midagi puudu neile nooremaile, kes suvitamisest ei otsi mitte ainult puhkust, vaid ka tervet ja värskendavat lõbutsemist ja elurõõmsat seltskonda. Narva-Jõesuu on suvituskoht, kus igapäevaks leiab võimalusi unustada oma argipäevamured ja anduda rõõmsale ja tervendavale puhkusele. Eriti on Narva-Jõesuu kujunenud meie politseipere lemmikuks, kuna selleks Politseiametnike Keskkogu poolt praeguse siseministri R. Veermaa energilisel algatusel mõni aasta tagasi teostatud nügusate ja hästikorrastatud oma suvilate murretsemisega on loodud väga soodsad võimalused.

Meie esinduslikemaks kuurordiks on juba pikemat aega

Pärnu,

olles ühtlasi vanimaks meie suvituslinnade peres. Suvituskohana on Pärnu kuulus juba 1840. a. alates, kuid märkimisväärsemat kodu- ja välismaist kuulsust suvituslinnana on Pärnu suutnud

Vaade Haapsalule

võita alles viimasel aastakümnel, mil toleaege Pärnu linnaapea, praeguse sotsiaalministri A. Kase algatusel on väga palju tehtud linna kaunistamise ja suvitasmõnude tõstmise alal. Suur hästikultiveeritud park, kuhu on rajatud üle 20 kilomeetri puiesteid, arvukaid värviküllaselt lilledega kaunistatud platse ja väljakuid, linna üleni rohelisse uputavad aiad pakuvad kõike kaunist, mis inimesi ja ettevõtlikkus looduses võivad luua.

Möödunud aastal valmis Pärnus uus, kõigiti ajakohane ja nägus rannahotell, mis on määratud peamiselt nõudlikemate välissuvitajate vastuvõtuks. Rohkeist välismaa — eriti Rootsi — suvitajaist ei ole Pärnus kunagi puudust.

Tänavu valmib ka kuulus Pärnu suursild, mis on suurim ja moodseim omataoliste seas Eestis.

Pärnus on oma suvepuhkuse veetnud ka Vabariigi President K. Päts.

Tervise on tuhandeile mitmesuguste haiguste all kannatanuile tagasi annud meie vanim suvituskuurort

Haapsalu,

mille radioaktiivne meremuda on tervendanud juba sajandi kestel haigete kannatusi, keda siia kogunes varem üle laia Venemaa. Siin suvitas enne maailmasõda Vene riigi juhte; kuulsale heliloojale Tšaikovskile on Haapsalu olnud kohaks, kus ta tervendava ja rahulise looduse idüllilises rüpes on saanud inspiratsiooni oma surematuiks tööks. Haapsalu asend poolsaartel ja saarekestel, rohelised aiad, kaunis panoraam, legendid Ungru krahvidest ja lossist, kuivalgeil õil ilmuv „Valge daam“ — kõik see loob Haapsalust idüllilise suvituskoha, millel ei puudu oma müstika.

Ka elurõõmsamale suvitajate perele pakub Haapsalu rahuldust. Vabaõhu-tantsupõrand, suviti päev läbi Poska puiesteel mängiv sümfoonia orkester, kohvikud ja lokaalid hoolitsevad selle eest, et keegi ei tunneks igavust.

Praegu valmistub Haapsalu suure hoolega suvituskülastuste vastuvõtuks — terves linnas käib ehitus- ja kaunistustöö, sest suveks peab olema kõik korras, siis ei kuulu Haapsalu enam selle põlisele elanikele, vaid selle vallutavad suvitajad.

Kuulsad on ka

Kuressaare

raviasutused. Kuressaare mudavannid on juba ammu olnud haigete Mekkaks. Juba aastaid on Kuressaarde suvitama kogunenud inimesi, kes vajavad tõsist kosutavat rahu ja puhkust. Kuressaare evib kõige soojema merevee Eesti ran-

Rannapilt Elvast

nikul ning selle tervismuda kohta on arstid andnud parima hinnangu.

Meelitatav ja kaunis on meie populaarseim sise-maa suvituskoht

Elva,

kus ei ole küll mudaravilaid, kuid selle eest kosutav ja kuiv männimetsa õhk. Eeskujuliku supelranna ja -basseiniga on Elva eriti tallinlasile muutunud meeldivaks. Suvitajaid on Elvas hooajal ligemale 2000 ümber. Suvitajate paigutamiseks leidub kohal küllalt kortereid ja pansione, ei puudu ka suvikasiino.

Tartu haritlaste poolt on armastatud Elva ligidal asetsev P e e d u suvituskoht, mis viimaste aastatega on õige hoogsalt arenenud ja suvitajate arvult ei jää Elvast taha.

Värskemaist sisemaa suvituskohtadest on viimaseil aastail tähelepanu äratanud

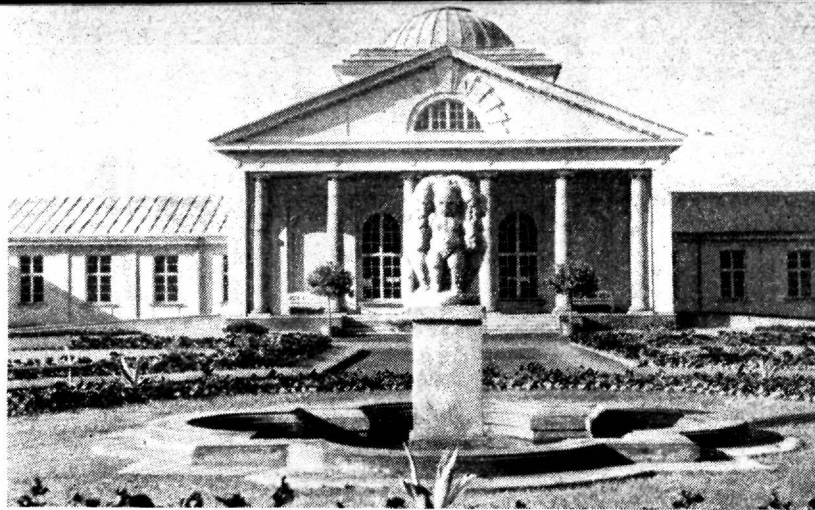
Tõrva,

mis alles möödunud aastal ametlikult tunnustati suvituskohaks. Tõrva linn asub looduslikult väga ilusal kohal, ümbritsetud kuiva männi- ja kuusemetsaga. Korteri- ja toitlusolud on Tõrvas lähedamad kui kusagil mujal suvituskohas. Kõik see on heaks eelduseks, et Tõrvas suvitajate arv, mis eelmisel aastail on püsinud alla tuhande, järjest kasvab.

Tõrva ilus loodus ja tervislik ilmastu aitavad sellest linnast kahtlemata kujundada rahvarikka suvituskoha.

Pühajärv,

meie looduslikult ilusamaid kohti, on suviti vastu võtnud 500 suvitaja ümber, peamiselt neid,

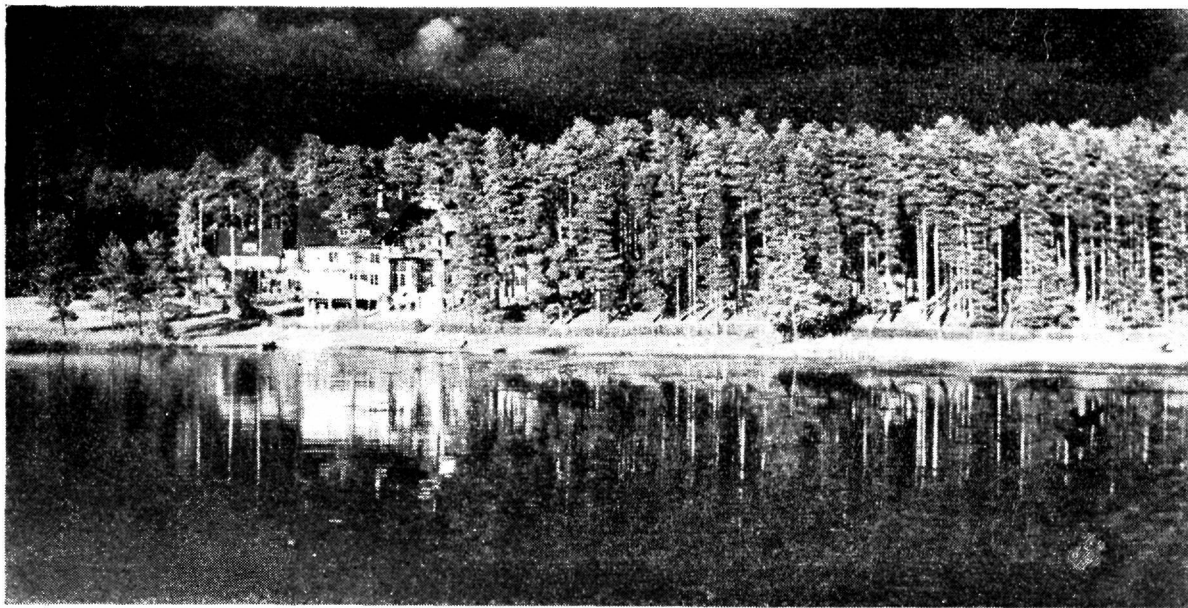

Pärnu mudaravila

kellele meeldib üksildus, rahu ja ilus loodus. Kuid seda suurem on ühepäeva-suvitajate vool Pühajärvele. Ilus Pühajärv oma saarekestega keset vahelduvat ja metsarikast mägimaastikku on meie suurimaid looduslikke vaatamisväärsusi, kus igaüks vähemalt korra tahab käia.

Looduslikult kaunim ja vahelduavam meie maakondadest on kahtlemata Võrumaa. Haanja kõrgustikud, Suur-Munamägi, Rõuge oma 65 järvega — need on kohad, mille loodusliku iluga ei võistle ükski teine maakohat kodumaal.

Turistidele ja matkajaile on Võrumaa mägede looklevad ja kõverad teed meeldivalt tuntud ja arvukalt tallatud, kuid suvitajaid on Võrumaale seni vähem olnud, kui see maakond oma looduslikult ilult väärrib. Suvituskohtadena on Võrumaal tähtsamaid Võru ligidal asuv K u b ja ilusa kuiva männimetsaga, kuhu on rajatud tihe-

K. L. Peastaabi maja Kasaritsa Kubjal

LIIKLEMISÕNNETUSED *filmis*

A. PEEL

Mootorite ajastul on igal kodanikul, kui ta astub tänavale, „surm silmaga näha“, — nagu seda väljendavad ameeriklased. Ometi on inimene see, kes ei saa asetuda olukorda, milles ta enda ja enda poolt loodud mootori üle oleks täielik peremees. Kõike seda tuleb tal õppida ja alles suure sissejuurdumise järele jõutakse olukorrani, kus õnnetuseoht on viidud miinimumini. Terve maailm otsib abinõusid, kuidas kõige lähemale pääseda inimesele, keda tarvis on hoida. Kõige tõhusamaks vahendiks loetakse siiski kasvatust. Kasvatust liiklemisõhnutude vastu võitlemiseks ja enda mina vastavalt arendamiseks algab liiklemismaadel juba maast-madalast. See viiakse lastetuppa, kus vastavad mänguasjad juba avaldavad alateadvusse oma mõju. Edasi, kool on mobiiliseeritud terves ulatuses, sest arvustik näitab, et suur protsent liiklemisohvrite seas on noori kooliea ajajärgust. Seepärast on suurlinnades koolikorra esimeste loengute sarjas ka liiklemisõpetus.

Meie koolides on pühendatud vähe sellele tähelepanu. Seda seepärast, et liiklemisohus seni on peamiselt seisnud ainult suuremad linnad. Nüüd, mil maanteedel mootorite liiklemine on elavaks muutunud, hakkavad õnnetused haarama ka maainimesi ja nende hulgas ka noorsugu. Seepärast võib arvata, et koolitegelased üle maa on huvitatud liiklemisõpetusest ja loomulik, et õpetuse korraldamisel hakatakse kinni igast näpunäitest.

Eesti kooli seisukohalt soovitaksin koolidesse peale loengute sarja liiklemisõpetuse osas veel sisse tuua trükitud „käske“ õpilaste kor-

raldusraamatusse, samasse, kus sees on kooli kordki. Seda on kohustatud teadma nii õpilased kui ka lastevanemad. Lastevanemad ise hoolitsevad selle eest, et nende lapsed tunneksid ja täpselt täidaksid kooli poolt antud korraldusi.

Tagajärjed on hoopis suuremad kui praegu, sest lastevanemad ei tea tõeliselt isegi liiklemiskorda. 120.000 õpilast üle riigi, olles teadlikud liiklemise algreegleist, mis esijoones neile tarvilikud, teeksid teadlikuks ka perekonnaliikmeid. See on suur arv kodanikke, keda võidaksime korralike liiklejate hulka. Ilma selleta, ainuüksi koolides levitatavate brošüüride ja plakatitega ei saavutata tagajärgi, nagu näitavad sellekohased katsed Taanis.

Et õpilasi sundida kiirelt reageerima liiklemiskorrale, oleks soovitatav kas või tänavusil liiklemisnädalail korraldada koolide vahelisi võistlusi.

Nende all mõtlen järgmist sammu: tänavail korraldatakse õpetajate poolt tunniajaline liiklemisvaatlus. 3—4 õpetajate posti neil tänavail, kus liikleavad mitmete koolide õpilased, märgivad õpilaste poolt tehtavad liiklemisvead üles, märkides juurde kooli, mille õpilane eksis. Nii viisi saadakse statistika, mis umbkaudselt näitab, kuidas ühe või teise kooli õpilased tunnevad liiklemiskorda. Saadud andmeid kokku võttes avaldatakse need koolide vahelisel. Seejuures ei tohi õpilased varem teada kontrolli teostamise päeva. Kontrollpunkte võib korraldada ka ametnike poolt, kes ei ole seotud kooliga ja erapooletult võivad märkusi teha oma märkelehtedele.

Nii sünniks õpilaste kaudu koolide vaheline liiklemiskorra võistlus, milles ükski kool ei taha jääda halba kuulsusse.

Kasvatustlike abinõude hulka kuulub kahtlemata ka film. Filmi hea omadus seisneb selles, et see pääseb kõikjale ja demonstreerides mõjub sugereerivalt. Filmi kaudu on võimalik näidata ka seda, mida kirjateel või suuliselt raske on lühidalt edasi anda.

Liiklemisnädala puhuks taheti Teedeministeriumi poolt Eestisse tuua liiklemisfilmi. Kuid selgus, et liiklemisfilmid, mis valmistatud välismaal, ei sobi meile. Nii on paljudes riikides liiklemine vasakut kätt; suurtes linnades on liiklemise reguleerimiseks mehaanili-

dalt uusi suvilaid. Muu seas omandas Kubjal avara ja stiilse suvila hiljuti Kaitseliidu Peastaap.

Eesti „tuhanda-järvemaa“ — Rõuge oma orgude ja mägedega ja nende vahel sinetavate arvutute järvedega on viimasel ajal järjest võitmas suuremat populaarsust suvituskohana — eriti nende seas, kes lugu peavad looduslikust ilust ja vaiksest puhkusest.

Suvituskohadana väärivad märkimist veel Toila, Võsu, Ranna-Pungerja, Rutja-Karepa ja Taevaskoda, kus iga aastaga kasvab suvitajate arv.

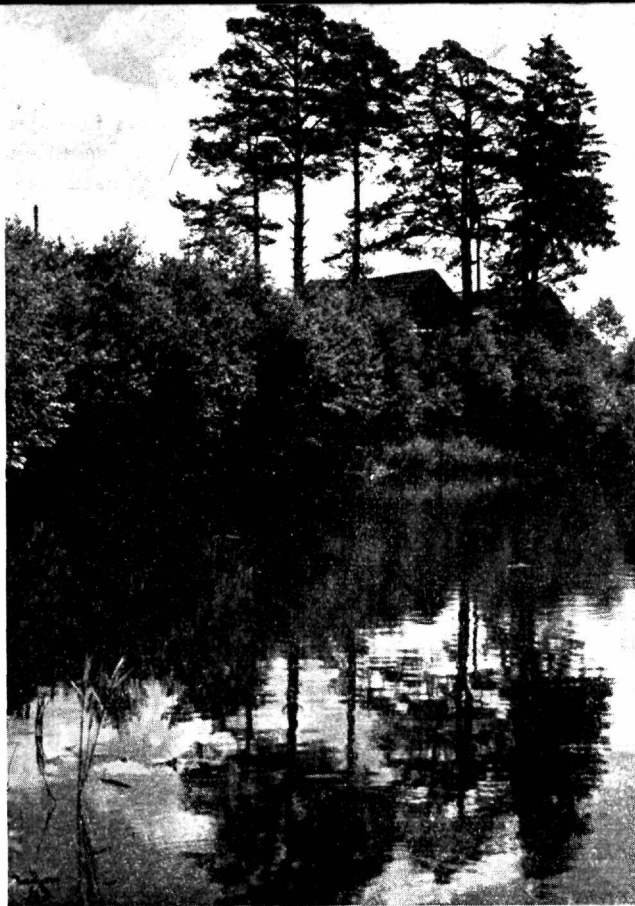
sed abinõud ja maanteedel liiklemine on korraldatud väga suurele liiklemisele, mida meil isegi linnades ei ole näha. Seepärast ei saa kasutada neid filme, sest need looksid meie oludega võrratu olukorra ja see ei annaks soovitud tagajärgi. Saadaval olid küll meile vastuvõetavad saksa filmid, kuid need olid valmistatud kaugelt rohkem kui kümme aastat tagasi, ja need filmid on vändatud tummfilmi ajajärgul, mis praegu mõjuks ekraanil koomiliselt.

Et kuidagi liiklemisküsimusele läheneda meie olude seisukohalt, algatati Eesti Kultuurifilmi poolt liiklemisfilmi valmistamist. Politseipere, eesotsas Politseitalituse ja Politseikooli direktoriga hakkasid asjast kohe kinni ja nii võidi nende heakskiitmisel ja tegelikul kaasabil koostada liiklemisfilmi käsikiri, mis oma struktuuris on suure politseifilmi üks osa, kuigi täiesti iseseisev. Politsei, kes reguleerib ja korraldab liiklemist ning on kodaniku kaitsel ka liiklemise juures, ei saa pealtvaatajaks jääda nende vigade juures, mis kodanikud teevad liiklemisel. Seepärast tuleb leida abinõusid, kuidas osutada neile vigadele, mis kodanike poolt tehakse igapäevasel liiklemisel, ja mis teeb politsei selleks, et ise olla valmis õpetuste jagamiseks.

Liiklemisfilm on mõeldud 200—250 meetrit pikk ja käsitleks liiklemisõnnetusi ja nende põhjusi linnades ja maanteedel. Filmimisele on juba asutud ja teatav osa filmitöid on juba teostatud. Filmimisele aitavad kõigiti kaasa politseipere liikmed. Politseikool ja prefektuur on üles näidanud suurt vastutulekut, sest filmis on peaosa politseil ja tema korraldusil. Pidades silmas, et politseijaoskonnad on kiirelt teatanud liiklemisõnnetusist E. Kultuurifilmile, on võidud kohtadel filmida mitut liiklemisõnnetust, mille lavastamine oleks nõudnud palju aega, samuti ka kulusid. Nii on saadud filmida auto ja trammi kokkupõrget, kusjuures kõik need tagajärjed, mis selle õnnetuse tõttu ilmnesisid kohal, filmil loomu- tuult jäädvustati.

Film valmib mai lõpuks ja on seega esimeseks filmiks liiklemise alal Eestis. Kuna niisugust filmi ei ole valmistatud, meie naabermaadel, võime neile kasulikud olla nende liiklemisnädalate puhul.

Filmi sisu kokkuvõetult on järgmine: Film algab õnnetussõnumitega ajalehtedes, mis näitavad õnnetuste rohkust. Järgneb loengusaal Politseikoolis, kus seintel ripuvad mitmesugused diagrammid, mis käsitlevad õnnetuste arvu ja liike, kusjuures instruktorkooli kasvandikele selgitab õnnetuse põhjusi. Sellele järg-

Tõrva — Õhne jõgi

nevad pildid õnnetusist, nagu sõidukite kokkupõrge tänaval, hüpe liikuvalt trammilt, liikumise valesuunas, kõndimine sõiduteel, jalgrattur sõidab lahtiste kätega, purjus sõitjad autos, liigne kiirus autosõidul, mis põhjustab õnnetuse jne. Seega tahetakse juhtida tähelepanu neile nähtele, mis põhjustavad liiklemisõnnetusi.

Järgnevad stseenid, kus näidatakse, kuidas vähendada liiklemisõnnetusi seega, et õpitakse mootorsõidukeid käsitsema kõigis olukorras. Ühtlasi õpivad seda ka politseinikud, et olla ise hea mootorijuht ja tunda, milles võivad sõidukite juhid eksida ja kuidas oleks võimalik vältida jalakäijate poolt tehtavaid vigu. Näeme kursante autokoolis tegelemas mootoriga ja linnas sõitmas.

Sündmused arenevad nii, et kodanikule tuuakse silme ette liiklemispolitsei töö ja politsei osa üldises liiklemiskorras. Nii näeme politseid liiklemist juhtimas ohtlikel kohtadel kõigi reeglite järgi. Politsei, kui kodanike abistaja, on tööl tänaval: ta aitab lapsi üle tänava, juhib liiklemiskeerisest välja pimedat. Kuid nii, nagu tegelikult elus alati, ei saa hea sõnaga igakord läbi ja tuleb tarvitusele võtta teisi abinõusid. Nii ka selles filmis üks

järk haarab sõidumäärusist kõrvalekaldujaid. Kordnik mõõdab auto kiirust ja on sunnitud auto peatama, sest auto sõidab lubamatu kiirusega. Samuti on politsei sunnitud tegema ka maanteel, kus tai tuleb kihutav sõiduk tabada mootorratta kaasabil.

Maantee liiklemisosas on käsitletud ka hobusõiduki juhi liiklemist, kes ei pea suunda ega lase mööda mootorsõidukit.

Õnnetuste korral on politseinik esimeseks abiandjaks. Korraldades kohal esmaabi, antakse teada õnnetusest Punasele Ristile, kes õnnetuspaika saadab oma sanitaarauto. Näeme sanitaarpersonaali tegevust haige transporteerimisel.

Film lõpeb „hästi” selles mõttes, et sisaldab healõpulise osa, milles näidatud: kui jalakäijad ja sõidukite juhid peavad silmas määrusi, siis areneb normaalne liiklemine ja õnnetuste arv kahaneb.

Film viiakse läbi loomulike helidega ja osaliselt saatemuusikaga, mis on taustaks tervele filmile.

Nagu eelpool tähendatud, on film määratud tähelepanu juhtimiseks sellele, millest on tingitud liiklemisõnnetused ja milline oht võib ähvardada iga kodanikku. Liiklemisfilmi kaudu pääseme lähedale ka neile, kes tavaliselt ei pea lugu ühestki eeskirjast, üleskutsest ega proklamatsioonist. Kinol olles ta on tahes-tahtmatult sunnitud tegelema nende küsimustega, sest film haarab teda juba alateadlikult kaasa.

Muidugi ei pretendeeri valmistatav film täiuslikkusele, sest selleks on tarvis hoopis suuremat metraaži ja piltlikult esile tuua rohkem õnnetusjuhtumeid. Liiklemist tuleks laiendada raudteele j. t. liiklemiskohtadele, kuid esimesele algatusele peaks järgnema teisi. Siis saaks Teedeministeerium palju ära teha ja lasta valmistada puht-liiklemisfilmi, mis haaraks iga suurema õnnetusliigi põhjusi. Liiklemisõnnetusist on mitme aasta kestel kogunenud väga väärtuslikku statistikat. Iga ala annab end filmis kasutada ja soovitud suunas käsitleda.

P. Kompus

Ainulaadne juhtum jälitamispähtlikas

„P I M E J U H T U M” J A S E L L E A V A S T A M I N E

Jälitamise alal teotsev politseiametnik on sageli kuunud kahjusaajalt ütust: „Kuidas küll õnnetus süütegu avastada. Poleks uskunud, et vargus nii kiiresti selgitatakse!”

Üldiselt peab mainima, et edu oleneb ainult ametniku võimeist antud olukorda õieti hinnata ja teha sellest järeldusi tundmatu toimija suhtes. „Politseilehes“ nr. 37 inspektor A. Liit kõneleb pealkirja all „Asugem koguma meie jälitamispähtlikat“ pikemalt jälitamispähtlikat mõisteist ja selle omandamise võimalusist, soovitatades, et nn. pimedad juhtumid „Politseilehe” veergudel leiaksid valgustamist. Vastuvaidlematult on sääraseil kirjutisil jälitajate suuremale hulgale teatav arendav mõju, kusjuures igaüks võib juhtumit ja selle lahendamist oma seisukohast arvustada. See on siis võimalik, kui avastatud pimedad juhtumid olukord, selle hinnang ning tehtud järeldused kirjeldatakse võimalikult üksikasjaliselt. Ka mitmeis välismaal ilmuvais erialaseis ajakirjus kirjeldavad sageli jälitamist toimivad ametnikud elust võetud juhtumeid, analüüsides seejuures jälitamisel tehtud vigu.

Kasutades „Politseilehe” veerge, kirjeldan kronoloogilises järjestuses Tallinnas 1934. a. toimunud nn. pimedat juhtumit.

19. septembril 1934. a. kell 8 telefoniti Tallinnas, Riiütli tänavas asuvast T. veevarustuse ja keskkütte tööstusest, et seal olevat toimitud suurem vargus. Kohale ilmunud kriminaalametnikele seletas tööstuse juhataja, et öösel vastu 19. septembrit toimiti tööstuse laduhoones salapärane vargus. Nimelt läinud ta kella 7.30 ajal lao juurde, avanud selle šnepperlukuga ukse ning sisse astudes märganud üllatuseks laos põlevat elektrilampi. Teades, et eelmisel öhtul laost lahkudes ta kustutas elektervalgustuse ja sulges ukse, pidi keegi öösel laos viibinud olema. Lao ukseid ja katusel olevad klaasaknad, kust kaudu valgus lattu tungib, olid korras ning lukustatud. Kellelgi muul ei olnud šneppervõtit. Lao eest oli tema vastutav. Lähemal silmitsemisel ta leidiski puudu mitmesuguseid veevärgi vaskosi, vasklatte, tinatükke jne. umbes 250 krooni väärtuses, missugused esemed asusid lahtiselt laos riiuleil. Nii jäi varguse toimumise viis kahjusaajale esialgu arusaamatuks, sest mingeid muid jälgi peale laos põleva elektrilambi ei leidunud.

Mis selgus vaatlusega?

Tööstuse laduhoone asus hoovipoolses osas ning oli kahekordse kõrvalmajaga, kus asus kauplus ja kontor, ukse kaudu siseühenduses. Hoov oli ühest küljest piiratud Riiütli tänava ääres asuva tööstuse kahekordse hoonega, teisest küljest kolme meetri kõrguse kivimüüri ja samakõrguse lukustatud väravaga ning kahest ülejäänud küljest piirab hoovi Kick in die Kõk'i

kohal olev Toompea järsk mäenõlvak. Laduhoone oli kahekordne ehitis plekk-katusega, omades üldse kaks ust. Seest oli hoone ühekordne ja sellel puudusid aknad. Päeval tungis valgus ruumi katusel oleva kolme klaasakna kaudu. Laos oli põrandast katuse sarikateni püstitatud rida 5 m kõrgusi poste, millede külge olid kinnitatud riulid. Neid oli maast katuseni viis, ja olid täidetud mitmesuguste veevärgiosade ja metallesemetega. Laos oli vaske, rauda, klaasi ja muud kaupa. Hoovi viiv üks oli sisemise lukuga ja seestpoolt kangiga suletud. Samuti oli haagiga seestpoolt suletud hoovipoolses seinas olev luuk. Teine uks viis kontorisse ja kaupluse ruumidesse. Uksel oli šnepperlukkk. Kahjusaaja seletusel olid kõik kontori ja kaupluse ukсед öösel lukustatud. Katusel olevad klaasaknad olid kaetud raudvõredega. Aknad koosnesid kaheksast üksikust 35×25 sm suurusest klaasruudust, mis laduhoone sisemusest vaadates olid kõik terved. Ülakirjeldatud andmeil tundus mõistatuslikuna teo kordasaatmine, kuna puudusid algul igasugused jäljed teokohal. Kahjusaaja oletusel võis varas päeval laduruumes peidus olla. Kuidas pääses ta hiljem välja, ilma mingeid tunnuseid enesest ja oma väljapääsukohast jätmata? Uste juures mingeid vägivallatunnuseid ei olnud näha.

Vaatluse andmeil ja olukorra hindamisel pidi varas siiski ebarahilikult viisil ruumi tungima. Seda sissepääsemise võimalust tuli otsida: Arvestades, et katus ja katusel olevad klaasaknad olid lähemalt vaatamata, tuli hoovist redelit kaudu sinna ronida. Akna vaatlusel selguski olukord: Üks 35×25 sm suurune klaas oli kivist vabastatud, kuigi klaas asus raamis. Katuse äär puudutas 2 m kõrgust müüri, mis piirab Kick in die Kõki kohal Komandandi tänava ääres asuvat hoovi. Selgunud asjaoludel tuli teha toimunud vargusest järgmised oletused: varas, pääsedes eelmainitud hoovi kaudu lao katusele, eemaldas ühe klaasruudu ja tekkinud avause kaudu ronis akna all olevaile raudvõrele. Kuna võrestik koosnes 23×25 sm ruutudest, pidi varas neist läbi pugema. Võrestiku läheduses asuvaid riuleid kinnihoidva posti kaudu oli võimalik laskuda lao põrandale. Kuigi akna ja võrestiku vahelt varga läbipugemine tundus võimatu, jäädi selle oletuse juurde. Varastatud esemete raskuse tõttu tuli oletada kahe või enam mehe koostööd, kes enamvähem tundsid lao siseehitust ja seal valitsevat olukorda. Raske oli uskuda, et varastatud esemed viidi ära katusel oleva avause kaudu. Et hoovi maapind oli munakividega kaetud, ei jäänud ka sinna mingeid jälgi. Kui oletada, et varastatud esemed kanti laost välja hoovi viiva luugi kaudu, kuidas võidi neid üle 3 m kõrguse müüri edasi toimetada, nii et Rüütli tänavas varaste tegevus kellelegi möödaminejaist silma ei torganud. Ometi oli lukk haagis ja aknaklaas raami asetatud. Seega lahkusid vargad tuldud teed, ja nimelt katuse ning Komandandi tänava ääres asuva müüri kaudu. Laovalitseja ei teadnud kahtlustada kedagi varguses.

Sündmuse ajal töötas T. veevarustuse töökojas, kaupluses ja väljaspool remonttöödel ligi 50 inimest ja kohal ei läinud korda hankida mingeid andmeid.

Kuidas toimis kriminaalametnik?

Esimeseks jälitamise toiminguks oli läbi käia kõik vanaraua-kauplused, hoiatades nende omanikke varastatud asjade ostmises ja müümisel. Teiseks, tuli pärida andmeid juhuslikelt vanasjade kauplejailt, kuid see toiming ei annud tagajärgi. Ka tööliste nimistu kontrollimine kriminaalpolitsei registratuurandmetega ei annud tulemusi.

Kuuenda päeva varahommikul telefonis laojuhataja jälitavale ametnikule, et lattu on teiskordselt sisse murtud samasugusel viisil. Palgatud öövaht oli näinud hommikupoole ööd lao katusel üht meest. Hoiatuste peale põgenenud mees ööpimedusse. Sel korral varastati vasklatte ja tina üle 100 kr. väärtuses. Ülekuulutatud öövaht ei teadnud kirjeldada mehe tunnuseid, kuna näinud viimast kauge maa tagant ja pimedal ajal.

Nii jäi kahtlusaluseks vaid tööliiskond. Kogutud andmete põhjal tekkiski ühe tööliste vastu põhjendatud kahtlus, kuna ta varguse ööl ei viibinud kodus. Kahtlusaluse korteri läbiotsimine ei annud tagajärgi. Hiljem suutis mees ka kindlaks teha, kus ta varguse ööl viibis. Tuli otsida teisi varguse avastamise võimalusi. Politsei nõudel hankis kahjukannataja varem töölnud tööliste nimistu, kuna teo toimimise viisi järgi võis enamvähem kindlalt oletada, et teotseisid inimesed, kes tundsid põhjalikult valitsevat olukorda tööstuses. Endisi, mitmesuguseil põhjusil vabastatud töölisi, õpilasi jne. oli üle paarikümne. Kriminaalpolitsei registratuurandmete ja kogutud teadete põhjal nimistus olevaid töölisi sõeludes jäi järele vaid 6 meest, kelle tegevus ja eluviisid tekitasid kahtlust. Õnnelik juhus kiirendas märksa kriminaalpolitsei tööd.

Kaheksandal päeval pärast esimese varguse avastamist, ajal, mil ametnik teotseis eelmainitud 6 isiku eluloo ja eelkaristuste selgitamisega, telefonis kahjusaaja kriminaalpolitseisse, paludes juurdlust toimiva ametniku kohale, kuna ärril olevat ilmunud tundmatu isik, kes pakub võrdlemisi odava hinnaga vasklatte. Kuna just nende laost varastati sarnast kaupa ning mehe käitumine ning välimus äratas kahtlust, võidi arvata, et ta kuidagi on vargusega seotud. Kokkuleppe kohaselt kohale jõudnud kriminaal-ametnik asus vasklattide müütajat salaja jälgima. Kuigi kauba pakkuja kriminaalametnikku ei näinud, tundus algul, nagu oleks mees sihilikult kesklinnas ringi kondinud. Mees peatus vaateakende juures, käis turul, kondis paar korda Viru ja Harju tänavat mööda, pöördus lõppeks Jaani tänava kaudu Uuele tänavale ning kadus jälitaja silmist ühte söögimajja. Kuna nimetatud söögimajal oli väljapääs ka Müüri-vahe tänavasse, ruttas ametnik jälitavale järele, oletades, et mees jälitajat märgates püüdis viimase eest põgeneda. Oletus osutus ebaõigeks. Jälitav oli istet võtnud kahe tuttava seltsis. Üks neist oli tuntud vaheltkaupleja. Kuna polnud mõtet võrrast jälitada, tuli ametnik meeste juurde ja ennast esitades palus mehed kriminaalpolitseisse. Ülekuulamisel tunnistaski vasklattide müütaja, et ta teotseis vaheltkauplejana M. ülesandel. M. omakorda seletas, et vasklatte pakub müüa S. Tartu mnt. elutsev majaomanik J. Viimaselt jä-

rele pärides selgus, et ta on latid ostnud nädal varem kelleltki T-lt. Ta esinenud majaomaniku pojana ja müües latte annud J-le sellekohase allkirja. Allkirja järgi otsustades oli T. üks neist kuuest varem laos töötanud mehest, kelle kohta kriminaalpolitsei omas andmeid. Viivitamata korraldati T. korteris läbiotsimine. Läbiotsimise ajal viibis juhuslikult T. korteris keegi noormees, kes nimetas ennast V-ks. Läbiotsimisel leiti T. korterist mitmed vähemad veevärgi vaskosad, mis kahjusaja tunnustas omaks. Nende näpunäiteil saadi kätte suurem osa varastatud esemeid, kuigi juba edasimüüduna Hollandi ja S. Pääsukese tänavas asuvaist töökodadest.

Kuidas toimiti algul nii salapärasena näiv vargus?

21-aastane T. oli endine T. veevarustuse ja keskkütte tööstuse õpilane. Tundes põhjalikult lao siseehitust ja kõrvalruume, otsustas osalt tööpuudusest, osalt kergemeelsusest panna varguse toime. Rääkides kavatsusest oma 23-aastasele sõbrale V-le, olnud see nõus teda abistama. Öösel vastu 19. septembrit, kella 4 ajal, läinud nad kahekesi Komandandi tänava ääres Kick in die Kõk'i kõrval asuvasse aeda, kus nõöri abil laskunud T. veevarustuse lao katusel. Üliriideid katusele jättes roninud tööülikondades kitist vabastatud akna ja trellide vahelt lattu, ning riieid kinnihoidva posti kaudu

laskunud lao põrandale. Avanud seejärel seestpoolt lao luugi, laskunud üks meestest hoovi ning viinud varastatud esemed värava juurde, asetades need nii, et väljastpoolt, s. o. Riiütli tänavast, oli neid võimalik värava alt kätte saada. Teiskordne vargus toimiti ajal, mil öövaht viibis kinnises ruumis. Varguse toimimise järel haakinud ta seestpoolt luugi kinni, roninud tulnud teed katusele ja asetanud klaasi raami ja põgenenud üle müüri hoovi. Vähe hiljem ringi tehes tõmmanud varastatud esemed värava alt välja ja toimetanud T. korterisse. Järgnevat päevil realiseeriti ettevaatlikult saak. Nädalapäevad hiljem panid noormehed samataolise varguse toime. Kohus karistas varem karistamata süüdlasi 8-kuise vangistusega.

Analüüsidest käesolevat juhtumit, näeme, et ametnik tegi palju asjatut tööd: nagu ostu-müügikohtade läbikäimise, läbiotsimise, rohked järelekuulamised jne., enne kui jõudis õigeile jälile. Kuna T. kuulus nende 6 tööliste hulka, kelle suhtes oli kahtlustus olemas, oleks tema süü varem või hiljem avastatud. Juhus, mida nimetatakse ka „suureks kriminalistiks“, kiirendas käesolevat juhtumil märksa poliitset tööd. Ainult juhuse ei oleks annud ka mingit tagajärge, kui ametnik poleks õieti hinnanud olukorda ja poleks teinud sellest vastavaid järeldusi.

Ettevaatust kuriteopaigal!

E. V I L T

Kuritegude jälitamise moodses praktikas kuriteopaik on kujunenud baasiks, millest lähtub kogu jälitamistegevus. Sellise tähtsa positsiooni teopaik on omandanud seetõttu, et see on kuriteo kõige otsesem ja kõige erapooletum tunnistaja. Kui see tunnistaja on pandud „kõnelema“, võib jälitamist pidada edukalt alanuks. Teopaiga väärtus sündmuste tunnistajana on muidugi seda suurem, mida vähem leidub elavaid tunnistajaid.

Koht, kus arenes mingi sündmus, jääb alati suuremal või vähemal määral seotuks sündmuse enesega ja selle tegelastega. Selle sideme moodustavad sündmuspäiga asukoht, seal valitsevad pinnalised, ruumilised ja kliimatilised tingimused, valgustus, lähem ümbrus, kohal leiduvad esemed, mitmesugused jäljed ja märgid, mis tekkinud seoses sündmusega, kuriteo ohvri asend (tapmiste puhul), tema kehal leiduvad vigastused ja märgid, tema riietus jne. Kui kõiki neid tegureid on võimalik omavahel loogiliselt siduda ja järjestada (tavaliselt sünnib see elavate tunnistajate seletuste toetusel), ongi leitud side sündmusega ja teopaik pandud „kõnelema“ tunnistajana. Sel viisil teataval määral rekonstrueeritakse asetleidnud sündmus ja lõplik lahendus oleneb sellest, kuivõrd õnnestunud ja täielik on rekonstruktsioon. Side sündmuspäi-

ga ja sündmuse vahel püsib ainult niikaua, kuni kohale tulevad uued jõud või tegelased, kes omakorda mingi tegevuse läbi seovad endid selle paigaga, purustades seega kas täielikult või osaliselt sideme eelnenud sündmusega. Teiste sõnadega, kui kuriteokohale enne jälitamist alustavaid ametnikke tulevad isikud, kes pole tuttavad jälitamistööga või ei oma küllaldast vilumust sel alal, võivad nad, tõugatuna uudishimust või liigagarusest, ettevaatamatu tegevusega hävitada või rikkuda teopaigal leiduvaid jälgi ja märke, mis olu suu väärtusega vilunud jälitajale. Samuti nad võivad tekitada uusi jälgi ja moonutada kohal valitsevat olukorda ning seega anda teopaigale ilme, mis pole vastav uuritava sündmuse tegelikule toimele. Seetõttu jälitajad kas on sunnitud arendama tööd mitmes suunas, või, halvemal juhul, satuvad kogu ni eksiteele, mis aeglustab lahenduse leidmist ja süüdlase tabamist. Ettekujutuse saamiseks sellest, kuidas mõnikord mõjub jälitamise tagajärgedele asjatundmatu isiku arvates tühine toiming, selleks allpool näiteid.

1. Kraavitööline X. leiab metsast tundmatu mehe laiba. Laip lamab selili, püstoliga poolavatud paremas käes. Peas paremal meelekohal on kuulihav. X. võtab uudishimulikult laiba käest püstoli, silmitsseb seda ja asetab

siis laibast 4 meetri kaugusel asuva puukännu otsa. Kuna X. on kunagi varem karistatud vigastuse tekitamise pärast vangistusega vangimajas, ei taha ta puutuda kokku politseiga, kartes, et teda võidakse kahtlustada tapmises. Ta lahkub kohalt ja ei teata kellelegi laiba leiust. Tuleb kohale politseinik, kes teisel teel saanud teateid laibast, koos arstiga. Arst pärast laiba ülevaatuset kinnitab, et surm on järgnenud momentaanselt pärast lasku. Kuidas nüüd seletada, et surmamiseks tarvitatud relv asub laibast nii kaugel. Olukord sunnib arvama, et tegemist on tapmisega. Kännult leitud püstoli lähemal uurimisel leitakse sellelt näpujälgi, kuid leitakse olevat täiesti ühtivad näpujälgedega, mis omal ajal võetud X-ilt ja paigutatud kriminaalpolitsei näpujälgedega kogusse. Nüüd langeb kahtlus tundmatu tapmises X-ile. Oma tühise uudisühimuga on X. sooritanud karuteene enesele ja politseinikele, mille tagajärjeks on, et osutub küllalt raskeks tõestada X-i süütust ja jõuda sündmuse õigele lahendusele.

2. Öösel on sooritatud vargus koloniaalkaupluses. Muu kauba hulgas on varastatud ka veine ja napse. Üks veinipudel on nähtavasti avatud kohal, sest letil on õlleklaas, milles veel vähe veini. Varguse avastab kaupluse omanik. Vaadelnud olukorda, käseb ta mõtlematult puhtaks pesta klaasi, millest varas joonud, hävitades seega klaasil leidunud varga näpujäljed.

3. Ametiasutusest juhataja kabinetist laualaekest varastati valemõõtmelise abil summa raha. Vargus toimus ajavahemikul kell 15.00, mil asutuses töö lõppes, ja järgmise hommiku kella 09.00 vahel. Juhataja ise avastas hommikul varguse. Ta märkas laual pooleni suutsetatud paberossi, kuid sellele ei omistanud tähtsust, ja viskas selle paberikorvi. Ajal, mil vargus pidi toimuma, viibisid asutuses ainult majahoidja, uksehoidja, nais-valveametnik ja meeskoristaja. Keegi muu kabinetti ei võinud pääseda. Esialgu puudusid andmed kellegi kahtlustamiseks ja kõik nimetatud isikud peate koristaja kiinnitasid, et nad kabinettis üldse ei olevat käinud. Koristaja seletas, et ta on käinud eelmisel õhtul kella 19.00 ajal koristamas kabinettis, kuid laualaekest ei olevat ta puudutanud ega midagi kahtlast märganud. Õnneks leidsid politseiametnikud paberikorvist, mille koristaja eelmisel õhtul ütles olevat tühjendanud, paberossiotsa, mille juhataja sinna oli visanud. Näritud papposa oli otsast veidi punane, mis laskis oletada, et seda oli suutsetanud huuli värviv naine ja jätnud selle kabinetti pärast ruumi koristamist. Noor nais-valveametnik, kelle huuled olid värvitud ja kes osutus suutsetajaks, kuulati täiendavalt üle. Ta võttis õigeaks, et sooritanud varguse ja andis varastatud raha peidukohast välja. Raskem oleks olnud asja lahendada, kui paberossiots oleks rännanud ahju või prügikasti.

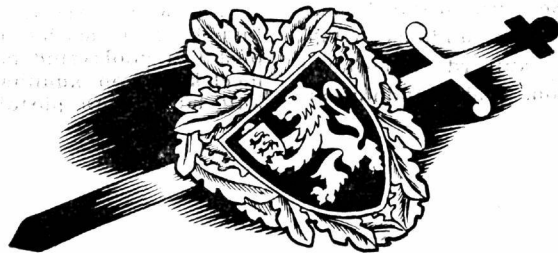
Seesuguseid näiteid võiks tuua lõpmatuseni, sest kahjuks on politseil tulnud küllalt kogeda jälitamistöö vohikute soovimatu enesealgatuse ja üliagaruse tagajärgi. Ei olda küllalt teadlikud jälitamise tehnilisest viisest või ei säilitata tasakaalu, et hoiduda teotsemast sündmuskohal enne vilunud ja kompetentsete ametnike saabumist.

Teopaigal võib leiduda väga mitmesuguseid jälgi ja märke niihästi nähtaval kui ka varjatud kujul. Viimasel kujul esildub peaaegu alati näpujälgi. Igasuguste varjatud ja vähenähtavate jälgede leidmiseks on tarvis harjunud pilku ja nende kasutamiseks tuleb sageli võtta keerulisi ja vilumust nõudvaid tehnilisi võtteid. Nagu eelpool toodud näiteist selgub, ei oska mittekompetentne isik alati leida ka täiesti nähtavat tõendit, või õigemini, ei märka seda seepärast, et ta ei oska hinnata seda täiesti tavalise välise kuju igapäevase otstarbe tõttu. Eelolevat lugedes võiks tulla arvamusel, et igal kuriteopaigal leidub ei tea kui palju väärtuslikke jälgi ja märke. Vastupidiselt, häda on aga selles, et tavaliselt leitakse teopaigalt kasutamiskõlvulisi jälgi vaid üksikuid või mitte ühtki, ja seda suurem on nende üksikute väärtus ja seda enam tuleb juhtida tähelepanu ettevaatusele.

Ei jõuaks loetleda kõiki seni juhtunud ja edaspidi võimalikke vigu, milledega raskendatakse politsei tööd (ebateadlikult muidugi), sest peaaegu iga üksik kuritegu eeldab isesugust olukorda toimimisel ja seega kas vähe või palju erinevat taktikat jälitamisel. Seepärast saab siin ainult korrata üldist laadi juhiseid käitumiseks kuriteopaigal ja need oleksid järgmised: 1. Hoidutagu võimalikult liikumast kuriteopaiga otsesest läheduses; kui see on võimatu, siis liigutagu suurima ettevaatusega, vältides astumast plekkidele, jälgedele ja esemetele. 2. Ärgu puudutatagu kohal leiduvaid asju, aineid, eriti aga siledaid pindu ja esemeid siledatä pindadega. Kui neid tingimata on vaja puudutada, siis *haaratagu neid servadest selliselt, et näpud ei puudutaks lamedaid kohti*. 3. Ärgu muudetagu uste, akende, laegaste ja mööbli asendit. 4. Kui on tegemist laibaga, siis ärgu muudetagu tema asendit, tema riituse seisundit, ja ärgu liigutagu seda üldse enam, kui see on tarvilik veendumuseks, et meie ees on tõesti laip, mitte abi vajav vigastatu. 5. Kui on hädapärast vajaline midagi kuriteokohal liigutada või ümber paigutada, siis pandagu hoolega tähele, missuguses asendis see oli enne liigutamist.

Neidsamu juhiseid on sunnitud silmas pidama ka politseiametnikud ise, eriti vähevilunud, ja need, kes ei asu otseselt teostama jälitamist, vaid annavad kuriteo jälitamise üle juba algul eripolitseile.

Kui talitada nende näpunäidete järgi, on kuriteo jälitajaile politseiametnikele osutatud väga suur ja tänuväärte teene; abistades politseid tema ülesannete täitmisel, abistab kodanik kogu ühiskonda ja riiki korra ja julgeoleku säilitamisel ja aitab kasvatada moraalselt vääratunud kodanikest kasulikke ühiskonnaliikmeid.

Eesti riigivõimude võitlusest riigivastaste elementidega Vabariigi iseseisvuse kestel

5

Septembris 1924. a. likvideeriti Tartus poliitilise politsei poolt kommunistl. salaorganisatsioon, kes töötas Hans Heidemanni juhtimisel meie riigikorra vägivaldseks kukutamiseks ja ka salakuulamise alal ühe naaberriigi huvides. Vahistati ja anti pärast juurdluse lõpetamist kohtu alla 75 selle salaorganisatsiooni tegelast, kes olid vägivaldseks riigipöördeks koondatud Riigikogu kommunistliku rühma liikme Hans Heidemanni poolt.

H. Heidemannil õnnestus 21. jaanuari 1924. a. vahistamisest kõrvale hoiduda ja kaduda põranda alla. Jälitamisel selgus, et Heidemann oli EKP Keskkomitee poolt määratud Tartu komitee tegelikuks juhiks ja et tema, saades juhtnõore, kommunistlikku kirjandust ja rahalist toetust Tallinnast, astus EKP Keskkomitee ülesandel lähemasse ühendusse Tartu töölisühingute kesknõukoguga, selle noorte komisjoni, Tartu töölisnoorsoo ühingu ja spordiselts „Herkules'i” juhatuste liikmetega ning Tartu linna volikogu „ühise väerinna“ rühmaga, andis neile esiteks juhtnõore nende legaalsest organiseerimistööst, kõnekavasid jne., ning teiseks ta organiseeris salajasi löögiosi, muretsedes neile sõjariistu ja andes neile juhatusi avalikuks väljaastumiseks. Samal ajal püüdis Heidemann organiseerida ka sõjaväelaste seas kollektiive ja levitas kommunistliku partei lendlehti, milledes ässitati sõjaväelasi vägivaldse riigikorra kukutamise teostamisele. Organisatsiooni osad olid laialil paigutatud kogu Lõuna-Eestis. Ühtlasi ilmnas, et Heidemann teotses mitte ainult kommunistliku propaganda levitamise ja mässu ettevalmistamise alal ning punase abikomitee agendina, vaid ka salakuulamise alal, ja et tema agendid kogusid andmeid Eesti Vabariigi relvastatud jõudude ja kaitseabinõude kohta, mis edasi toimetati vastava tasu eest.

18. septembril 1924. a. korraldati läbiotsimine Tartus Hendrik Pihlaka korteris ja seal tabati ka Heidemann. Korteris läbiotsimisel leiti hulk materjali, mis valgustas selgesti kommunistide tegevust. Leiti kassaraamatuid, kuhu kõik summad olid korralikult sisse kantud, ja isegi „kassapidaja” poolt kinnitatud ra-

hasaajate allkirju, hulk aruandeid möödunud kuude eest, kommunistlikke üleskutseid, kõnekavasid, juhtnõore, hulk eesti- ja venekeelseid brošüüre, „Sõduri ja madruse 10 käsku”, kirjavahetust ja šifreeritud kirju. Leitud materjalist selgus, et terve kommunistlik tegevus, mida juhatas Hans Heidemann, oli sihitud kollektiivide organiseerimisele, kusjuures neid nimetati kolmikuiks. Nende moodustamiseks pidi valitama 10 isikut, nimelt noorte hulgast, kelledest igauks omakorda pidi värbama enesele kaks usaldusväärset isikut. Kolmikuist osavõtjad olid Heidemannil märgitud paberilipakaile ja nende nimede taha tähendatud sõnad: diviisi staap, politsei, post-telegraaf, raadiojaam jne., millest selgus, et neid ametiasutusi pidid üle võtma just need isikud, kellede nimede taha oli märgitud ametiasutuste nimetus. Paberilehtedele oli tähendatud ka Tartus teotsenud kommunistliku salaorganisatsiooni mobilisatsiooni kava ja tegevusplaan sõjariistus väijaastumisel. Kirjavahetust Tallinnaga peeti kullerite abil, kes Tartus teatud kohalt said kirjad ja need siis edasi toimetasid. Selle eest tasuti neile, ühtlasi maksti välja ka reisikulud.

Heidemanni juurest leitud aruandest nähtus, et kes vähegi ennast liigutas tulevase riigipöörde heaks, see sai ka palka. 1924. a. jaanuarist kuni septembrikuuni oli punase abikomitee arvel makstud mitmele isikuile läbisegi 20—30 tuhat marka kuus, kuna Eestimaa kommunistliku partei Tartumaa komitee arvel on makstud enamvähem samanimelisile isikuile ühtekokku kuni 90.000 margani kuus.

Novembri algul 1924. a. vahistati poliitilise politsei poolt jõuk isikuid, kes üritasid Tallinnas poliitiliste vangide vanglast vägivaldset vabastamise katsed Funki ja Vinteri juhtimisel. Viimased anti Sõjaväljakohtu alla, kes mõistis nad surma.

Seejärel püüti põrandaaluste poolt korraldada viimaste vangistamiste puhul protestistreike, kuid need ebaõnnestusid.

10. nov. 1924. a. algas Sõjaringkonnakohutus 149 kommunisti protsess, mis kestis kuni 27. nov. 1924. a., misjuures mõisteti sunnitööle:

tähtajata — 42, 15 aastaks — 28, 12 aastaks — 6, 10 aastaks — 19, 8 aastaks — 6 ja 6 aastaks — 15 kaebealust, kuna teised mõisteti 3—4 aastaks parandusmajja ja 7 isikut kohtulikult õigeks. Kohtualuse Jaan Tompi süüteoasi eraldati Sõjaringkonnakohtu arutuselt ja ta anti Sõjaväljakohtu kätte, kes mõistis ta surma.

Kominterni 5. kongressil, mis peeti 1924. a. suvel, oli tunnustatud tarvilikuks luua iga maa kompartei juurde sõjaline organisatsioon kommunistlike riigipöörde teostamiseks kodanlikes riiges. Nende asutamine ja ellukutsumine tehti ülesandeks Kominterni Täidesaatvale Komiteele. Sellekohase korralduse põhjal pidi iga Kominterni sektsioon moodustama proletaarseid kaadreid vastavalt iga maa kompartei liikmeile ja rahvaarvule. Seejuures pidi säärase sõjaliste organisatsioonide juhtimine jääma Kompartei keskkomitee kätte. Juhtumeil, kui sellise sõjalise organisatsiooni loomine ühel või teisel maal osutuks võimatuks, siis tuli organiseerimistegevus üle viia Kominterni Täidesaatva Komitee juurde vastavasse sektsiooni või mõnda naaberriiki. Niisugusel korral pidi sõjaliste kaadrite kujundamise töö ja kaadrite ettevalmistamine sündima väljaspool antud riigi piire, kohal pidi vaid värvatama liikmeid organisatsiooni, hangitama informatsiooni ja valmistama töörahvast ette riigipöörde teostamiseks ning organiseerima seal staape, toetuspunkte, varustusladusid jne. Iga maa kom. partei (resp. Kominterni sektsiooni) keskkomitee juures pidi olema valmis määratud revolutsiooniline komitee, kes riigipöörde kordamineku puhul võtaks võimu enese kätte. Organiseerimiskavad pidi kinnitama Kominterni Täidesaatev Komitee.

Nende otsuste ja juhiste kohaselt hakkas ka Kominterni Eesti sektsiooni juhatus, eesotsas Jaan Anveldiga organiseerima 1924. a. teisel poolel Eestis kommunistlikku sõjalist organisatsiooni riigipöörde teostamiseks relvastatud jõuga. Hakati soetama Eestis konspiratiivseid kogunemiskortereid ja relvaladusid ning organiseerima löögirühme.

Mitmesuguste kaalutluste põhjal leiti EKP juhtide poolt, et riigipöörde teostamiseks relvastatud jõuga on kõige sobivam aeg 1. detsembri varahommik 1924. a., kuna seks ajaks pidid kõik ettevalmistused sõjariistus väljaastumiseks olema lõplikult viimistletud.

1. detsembril 1924. a. asusid kommunistid viimaks teostama oma kavatsust — haarata relvastatud jõuga riigivõim Eestis enese kätte kommunistliku korra makspanemiseks. Mässukatsest võttis osa umbes 275—280 kommunisti, neist oli salaja N. Venest tulnud umbes 40—50 meest. Suur osa mässumeestest oli N. Vene kohapealsete riiklike ettevõtete „Dobro-

flot'i“ ja „Tsentrosojuz'i“ töölised (tabatuist 33) ning N. Vene Tallinna saatkonna teenijad (tabatuist 6). Relvastuseks olid mässajail: vintpüssid, püstolid, püstolkuulipildud ja käsigranaadid. Mässukava järgi pidid 10- kuni 30-mehelised relvastatud kommunistide salgad äkilise löögiga vallutama valitsusaparaadi ning liiklemis- ja sidekeskused: raudteejaamad, telegraafi ja telefoni, rünnates sõjaväeasutusi ja -osi, nad pidid halvama ja desorganiseerima elavat kaitsejõudu, siis vallutama vanglad ja vabastatud vangide ning tööliste mobiliseerimisega soetama esimesi abijõude ja vastu pidama kuni välisabi kiire saabumiseni, peamiselt laevastiku näol. Et mässupäeval ei oleks võimalik tuua väljastpoolt abivägesid Tallinna, selleks pidid kommunistide erisalgad katkestama traadi- ja raudteeühenduse Tallinna ja provintsi vahel. Samal ajal pidid kommunistide löögirühmad hävitama valitsuse liikmeid, juhtivaid ametnikke ja kõrgemaid ohvitseri. Mässu läbiviimiseks oli linn jagatud võitlusrajoonidesse, igas rajoonis oli oma staap ja koonduskorter. Neist siirduti 1. detsembri varahommikul 10- kuni 50-meheliste relvastatud lööksalkadena mässukava teostamisele ja pandi toime ootamatud rünnakud Riigivanema porterile Toompeal, Toompea lossile, vahtkonnale, Riigikogu esimehe elukorterile, Sõjamineisteriumile, sõjaväe õppeasutusile Tondil, Balti raudteejaamale, Posti-Telegraafi-Telefoni Peakontorile, kitsarööpmelise raudtee sadamajaamale, 10. Jalav. Rüg. staabile ja Ohvitseride Kasiinole, Autotankide divisjonile, Sidepataljonile, Maatennuuväe Divisjonile Lasnamäel, Eeluurimisvangelale, Politsei Ratsareservile ja politseijaoskondadele.

Väljaspool Tallinna tehti katset õhku lasta Mustajõe sild Kehra-Aegviidu vahel ja Vasula sild Tartu lähedal, mis aga ebaõnnestus; sillad said ainult vähemaid vigastusi, mis peagi parandati.

Kahe tunni kestel oli mäss likvideeritud ja kord jalule seatud. Ametiasutused algasid tööd normaalsel ajal. Mässu ohvreiks langesid surnuina teedeminister K. Kark, 5 ohvitseri, 1 sõjaväe-ametnik, 4 kadetti, 2 sõdurit, 1 konstabel, 4 kordnikku ja 3 eraisikut, kokku 21 inimest. Haavata sai 25 sõjaväelast ja 16 eraisikut. Kommunistide mässukatse likvideerimisel sai surma 125 mässumeest.

1. detsembri mässukatse organiseerijaks ja juhiks oli Jaan Anvelt ja tema abiliseks staabiülemaks punaväe ohvitser A. Lillakas.

Kommunistide verise mässukatse tagajärjel tühistati Töörahva (Ühise Väerinna kandidaatide nimekirjad üle maa, millede järgi need kommunistlikud kandidaadid olid esinenud 1923. ja 1924. a.: 1) Riigikogu, 2) linnavolikogude ja

Meie juubilare

Konstaabel Johannes Pedaja 60-aastane

16. mail s. a. pühitses Tartu-Valga Prefektuuri Peipsiäärse r. konstaabel Johannes Pedaja oma kuuekümnendat sünnipäeva ja 30-aastase politseiteenistuse juubelit.

Johannes Pedaja sündis 1878. a. Tartumaal, Valguta vallas, Kondi talus.

Hariduse omandas Rannu kihelkonnakoolis ja õpetajate kursusel Tartu seminari juures.

Kooli lõpetamise järele oli algkooliõpetajaks Tartu- ja Valgamaal 1897.—1899. a., mil astus sõjaväeteenistusse. Õiendas 1903. a. Petrogradis sõjaaegse sõjaväeametniku kutse-eksami, kuid haiguse tõttu pidi 1904. a. lahkuma sõjaväeteenistusest.

16. märtsil 1906. a. astus politseiteenistusse ja määrati Tartumaale, Sootaga valda urjadnikuna ametikohale, kus teenis kuni revolutsioonini 1917. a., mil mobiliseeriti ja määrati teenistusse Murmani raudtee ehitustöödele varahoidjana, kust enamlaste võimulepääsemisel siirdus kodumaale.

16. märtsist 1919. a. kuni tänaseni teenib konstaabel Pedaja vahetpidamatult politseis, olles sellest ajast ligemalt 12 aastat Sootaga r. konstaabliks. Praegusele kohale asus konstaabel Pedaja 1932. aastal.

Konstaabel Pedaja on olnud teenistuses korralik ja püüdlük. Kaasteenijate ja kodanike hulgas on ta tuntud ja lugupidatud vastutuleliku ametnikuna. Tema korrektsed ja kained eluviisid olgu nooremaile ametnikele eeskujuks.

Soovime juubilarele üle 60. eluaasta läve astumisel veel kauaks parimat tervist, noorust, eluvarskust, visadust ja edu nii ametialal kui isiklikus elus.

Van.-kordnik Jaan Salev 30 aastat politseiteenistuses

29. aprillil s. a. möödus Tallinna 6. politseijaoskonna van.-kordnikul Jaan Salevil 30-aastase politseiteenistuse juubel. Ta on teeninud 15 aastat vahetpidamatult Tallinna 6. politseijaoskonnas.

J. Salev sündis 6. juunil 1880. a. Järvamaal käsitöölise pojana. Hariduse omandas kohalikus 3-kl. vallakoolis. 1901. a. astus teenima kaardiväkke, kus teenis kuni 1906. aastani. 1907. a. astus teenistusse Tallinna 4. politseijaoskonda kordnikuna, kus teenis kuni 1917. a. revolutsioonini. Samal aastal ta mobiliseeriti ja saadeti rindele Riia alla. 1918. a. algul astus ta teenima 1. Eesti Polku. 1919. algul astus J. Salev uuesti politseiteenistusse vanemmilitsoonäärina Järvamaale, kus teenis kuni 1923. aastani ning sellest ajast peale teenib Tallinna 6. politseijaoskonnas.

maakonna-nõukogude, 3) alevivolikogude ja 4) vallanõukogude valimisel ning tunnustati maksvusetuks nende nimekirjade järgi Riigikogusse ja omavalitsuste esinduskogudesse valitud esindajate volitused, millega likvideeriti ka Riigikogu kommunistlik rühm. **V. Tm.**

J. Salev on tuntud õiglase ja kohusetruu ametnikuna. Tema teeneid politseis on hinnatud K. L. Valgeristi ja Rootsi Vaasa Ordu medali annetamisega.

Kaasteenijad soovivad juubilarele palju õnne ja jõudu.

Kordnik Vidrik Toom 50-aastane

7. mail s. a. pühitses Tartu linna 2. politseijaoskonna kordnik V. Toom oma 50 a. sünnipäeva.

V. Toom sündis 7. mail 1888. a. Sõmerpalu vallas. Hariduse omandas Urvaste valla algkoolis. Võttis osa vabadussõjast suurtükiväelasena. Politseiteenistusse astus 1. mail 1920. a. kordnikuna, missugusel ametikohal teenib ka käesoleval ajal. Ametikohuste täitmisel on V. Toom heatahtlik ja püüdlük.

V. Toom on abielus ja tema ülalpidamisel on 6 last, neist vanim 23-a. ja noorim 1½-a.

Komissar ja kaasametnikul pidasid juubilarilari meeles väärtusliku kingiga.

Van.-kordnik Johannes Mägi 20 aastat politseis

Tallinna 1. politseijaoskonna van.-kordnik Johannes Mägi vaatab tagasi 20-aastasele teenistusele politseis. Mägi on sündinud Jõgeva vallas ja lõpetanud Vaimastvere vallakooli. Ta teenis algul militsoonäärina. Saksa okupatsiooni võimude lahkumise järele asus ta uuesti kordnikuna teenistusse 5. politseijaoskonda Tallinna ja on sellest ajast vahetpidamatult korralvalve teenistuses. Vanemkordnikuks ülendati ta 1922. aastal.

1924. a. 1. detsembri kommunistide mässukatse ajal oli vanemkordnik Mägi korrapidaja abiks 5. politseijaoskonnas ja sai haavata jaoskonna ruumesse tungivate mässajate revolvrikuulist.

Johannes Mägi on tuntud korraliku ja tubli ametnikuna, kes hoolsuse ja asjatundlikkusega on teeninud oma ülemuse ja kaasteenijate täielise lugupidamise.

Kuressaare Politseiametnike Kogu tegevusest 1937. aastal

Aasta kestel peeti üks korraline üldkoosolek, 33 juhatuse ja 2 revisjonikomisjoni koosolekut.

Tegevliikmeid oli aasta algul 37 ja toetajaid liikmeid 2, aasta kestel lahkus 2 ja juurde tuli 1 tegevliige.

Üldtegevuse alal püüti pakkuda liikmeile meelelahutust, milleks korraldati talvel kolmapäeviti omavahelisi koosviibimisi (klubi-õhtuid). Ametnike eesti keele oskuse tõstmiseks korraldati eesti keele kursus, mis algas 6. okt. m. a. ja lõppes k. a. märtsis.

Laskealal korraldati laskevõistlusi ja treeninglaskmisi. Püsti käelt laskmise edendamiseks korraldas Kogu jaanuari-, märtsi- ja maikuus omavahelise laskevõistluse väikekaliberpüssist laskmises püsti asendist, kusjuures klassides esikohale tulnud said Kõult auhinna.

1936. a. alustatud laskevõistlused (püstolist) rändauhindadele jätkusid 1937. a. ja kestavad praegu edasi.

Möödunud aastal osteti Arsenalist 2 täiskaliiber- ja 1 väikekaliiber-täpsuspüss. Praegu

oh. Pedaja

V. Toom

Jaan Salev

Joh. Mägi

Ümber-linna teatejooksu võistlus Tallinnas

8. mail s. a. korraldas Tallinna Politseiametnike Kogu Spordisektsioon traditsioonilise ümber-linna teatejooksu 5×1000 m. Võistlus toimus Politseitalituse abidirektori J. Soomani rändauhinna, mis on juba kolmandat aastat mängus. 1936. aastal võitis rändauhinna esmakordselt 6. pol.-jaoskonna meeskond; 1937. a. — 2. pol.-jaoskonna meeskond ja käesoleval aastal teiskordselt 2. pol.-jaoskonna meeskond. Rändauhinna jäädavaks omandamiseks tuleb võita ühel üksusel 3 korda.

Võistlusest võisid võtta osa kõik Tallinna Politseiametnike Kogu tegevuspiirkonnas asuvad politseiüksused, igaüks iseseisvalt ühe kuni kahe 5-liikmelise meeskonnaga.

Võistlusest võtsid osa: 2. politseijaoskond — kahe meeskonnaga, 3. ja linnaümbruse politseijaoskond, 4. politseijaoskond, prefektuur, Ratsareserv, Nõmme politseijaoskond, igaüks ühe meeskonnaga ja Politseikool kahe meeskonnaga.

1. kohale tuli ja omandas Politseitalituse abidirektori rändauhinna (suure karika) 2. politseijaoskonna meeskond, koosseisus: konstaabel E. Prööm, kordnikud: Sarnit, Sokk, Küber ja Eliste, ajaga 12 m. 46,8 sek.

2. kohale tuli Politseikooli I meeskond, koosseisus: kasvandikud — Parind, Plaado, Rass, Tam ja Uibopuu, ajaga 13 min. 15 sek.

3. kohale tuli 4. politseijaoskonna meeskond, koosseisus: konstaabel Püss, kordnikud — Helk, Raag, Anilane ja Kalmet, ajaga 13 m. 31,8 sek.

Võistlusi olid tulnud jälgima: prefekt N. Reimo, Politseikooli direktor E. Mets ja teisi politsei kõrgemaid juhte, rohke arv pealtvaatajaid ja kaasametnikke.

Auhinnad andis võistlejaile üle prefekt N. Reimo.

Ümber-linna teatejooksu lähe; konstaabel Prööm jõuab lõpp-punkti ja Tallinna-Harju prefekt N. Reimo annab võitjale meeskonnale kätte auhinna.

on Kogul 5 täiskaliiber- ja 3 väikekaliiber-täp-suspüsi, pealeselle 2 spordipüsi, mis kõik on antud liikmeile kasutamiseks.

Kuna Kogu liikmeskond on väike ja on laiali üle maakonna, ei ole oma algatusel erilisi sportlikke üritusi korraldatud, küll aga soodustati sportlaste osavõttu muude organisatsioonide poolt korraldatud võistlustest.

Nii võeti osa 8. 05. 37 Haapsalus korraldatud Lääne-Saare Prefektuuri jaoskondade vahelisest 5 km murdmaajooksust 6-liikmelise meeskonnaga; 23. 05. 37 Kuressaares korraldatud igakevadisest spordihooja avavõistlusest 5×500 m teatejooksust ümber „Linnapea“, 10. 08. 37 Haapsalus korraldatud Lääne-Saare Prefektuuri jaoskondade vahelisest teenistuse iseloomuga 6-e võistlusest 6-liikmelise meeskonnaga ja 3.—5. 09. 37 Tallinnas korraldatud üle-riigilistest politsei spordivõistlustest.

Kõigist võistlustest osavõtnuile aitas Kogu kaasa majanduslikult, kandes treeningukulud ja osalt ka sõidukulud.

Majandusliku abistamise ala tegevus seisnes liikmeile laenude võimaldamises, ühistellimiste (mitmesugused tarbeained, käsiraamatud, kirjandus, relvade osad jm.) korraldamises. Kassa läbikäik ühistellimiste alal oli kr. 2.545,34. Ametnike isiklikele arveile oli aasta lõpuks ametnike poolt makstud kr. 5.322,57, samal ajal oli liikmeil laenu kr. 2.490,00.

Kassa tulud olid kr. 658,94, kulud — kr. 499,31, ülejääk seega kr. 159,63. Suuremate kuludena figureerivad tulude-kulude arves laske- ja spordiala kulud kr. 352,94.

Varasid oli kogul aasta lõpul kr. 1.114,62 väärtuses.

Murdmaajooksust osavõtjad Narva politseis

Narva politseiametnike MURDMAAJOOKS

7. mail s. a. korraldas Narva Politseiametnike Kogu Spordisektsioon Narva Prefektuuri administratiivpiirkonnas asuvate politseiüksuste vahelise võistluse 5 km murdmaajooksus, millest osavõtjaid oli 10 ametnikku. Võistlusele oli välja pandud Politseiametnike Keskkogu poolt rändauhind, mida tuleb võita 3 korda. Möödunud aastal võitis nimetatud rändauhinna Jõhvi politseijaoskonna meeskond ajaga 56,44 min., kuna käesoleval aastal võitis rändauhinna Narva 1. politseijaoskonna meeskond, koosseisus: allkonstaabel Al-der Kivisto, van.-kordnik Vladimir Ahas ja kordnik Al-der Nurmeste, üldajaga 60,24,2 min.

Võistlusmaa oli valitud väikeste tõusudega keskosal ja algas Narva Prefektuuri eest üle linna karjamaa, ületades Pähklikmäe ja sealt sama rada tagasi prefektuuri ette, kus oli jooksu lõpp.

Individuaalselt osutusid parimaiks:

1. kordnik Al-der Nurmeste, Narva 1. jsk., aeg 18.10,2 min., 2. konstaabel Erich Virumäe, Jõhvi jsk., aeg 18.30,5 min. ja 3. konstaabel Kornelius Oidla, Jõhvi jsk., aeg 19.00,8 min.

Narva Politseiametnike Kogu poolt oli 3 paremale jooksjale välja pandud individuaalauhinna — nägusad laualipud, mis pärast võistlusi anti võitjale üle.

Tallinna politsei murdmaajooksu võistlused

4. mail s. a. korraldas Tallinna Politseiametnike Kogu Spordisektsioon Nõmmel Mustamäe ümbruses Tallinnas ja Harjumaal teenivale politseiametnikule võistluse 5 km murdmaajooksus. Lähel oli lõpp oli Nõmmel Pioneeripataljoni spordiväljakul. Võistlus toimus

nii üksikalaselt kui ka politseiüksuste vaheliselt. Üksikalases võistluses olid osavõtjad jaotatud võimete kohaselt kolme klassi. Kolmes klassis võistles 46 meest. Politseiüksuste-vahelisest võistlusest võttis osa neli politseiüksust, igaüks 5-liikmelise meeskonnaga. Üksuste-vaheline võistlus toimus Politseiametnike Keskkogu ja end. Tallinna Politsei Spordiringi rändauhinna. Üksikalasele võistlusele oli Tallinna Politseiametnike Kogu välja pannud igale võistlevale klassile ä 7 üksikauhinda.

Üksikalase võistluse võitis ülekaalukalt ja tuli A klassis võitjaks konstaabel E. Prööm — 2. pol.-jaoskonnast, saavutades sel distantsil rekordaja 17 min. 01,9 sek.

Üksuste-vahelise võistluse võitis 2. pol.-jaoskonna meeskond.

Tehnilisi tulemusi politseiüksuste-vahelises võistluses:

I 2. pol.-jaosk. meeskond, koosseisus: konstaabel E. Prööm, kordnikud Elliste, Kübbar, Talve ja Sokk — üldaeg 1.32.22,9.

II Politseikooli meeskond, koosseisus: kasvandikud: Tarn, Rass, Kusma, Uibopuu ja Plaado — üldaeg 1.52.03.

III 4. pol.-jaosk. meeskond, koosseisus: kordnikud Raag, Änilane, Kalmet, Evert ja Helk — üldaeg 1.52.36.

IV Nõmme pol.-jaosk. meeskond, koosseisus: konstaabel Raidma, kordnikud Suuk, Põldmaa, Pirbe ja Vastalu — üldaeg 1.59,12.

A. klassis:

I konstaabel E. Prööm — 2. pol.-jaosk., aeg 17 m 01,9 sek., uus rekord.

Politseiüksuste-vahelise murdmaajooksu võitja meeskond — 2. pol.-jsk.

Jooni

Petseri Politseiametnike Kogu tegevusest

ajavahemikul 1936.-1938. a.

Petseri Politseiametnike Kogu alustas oma tegevust 4. mail 1936. a. korralise üldkoosolekuga, millest võttis osa 40 tegevliiget.

Tegevuse algul oli Kogul 84 liiget. Neist on lahkunud teistesse kogudesse 19 ja surma läbi 1, kokku 20 liiget; juurde on tulnud teistest kogudest ning teenistusse määramisel 20 tegev- ja 3 toetajat liiget. Seega on püsinud Kogu tegevliikmete arv stabiilsena ja juurdekasv on olnud ainult toetajate liikmete arvel.

Tähendatud aja kestel on Kogu poolt peetud koosolekuid — 5 ja Kogu juhataste poolt 24. Käesoleval ajal juhib Kogu tegevust juhatus eesotsas prefekt R. Kardiga järgmises koosseisus: abiesimees komissar R. Täht ja liikmed: komissarid N. Ratas, E. Hansar ja konstaabel R. Saluri.

Kogu tegevus on algusest peale olnud hoogne ja viljakas. On tõstetud liikmeskonna üldhariduslikku, laske- ja kehalise spordi taset ning abistatud liikmeskonda majanduslikult. Kõige selle teostamiseks on Kogu juurde asutatud Spordi- ja Jahisektsioon, raamatukogu ja abiandmiskassa.

Eriti silmapaistvalt on tehtud tööd laske- ja kehalise kasvatusel, millest asjaolu tuleb küll lugeda Kogu esimehe prefekt R. Kardi kui innuka sportlase ja osava laskuri teeneks, kes sellel niisugusel alal on suutnud paljugi teha. Tõhusat tööd siin on teinud ka Spordi-sektsiooni juhatus, kuhu kuuluvad konstaablid R. Saluri, P. Laansoo ja P. Raiküla ja möödunud aastal surma läbi lahkunud tubli sportlane ja organisator konst. J. Volman.

Spordisektsioon on korraldanud sageli võistlusi küll laskespordi ja kergejõustiku alal ja osa

II kordnik V. Särak — prefektuur, aeg 18 m 13 sek.

III kordnik J. Eliste — pol. 2. jaosk., aeg 18 m 42 sek.

B. klassis:

I kordnik E. Aruvald — prefektuur, aeg 19 m 09 sek.

II kordnik R. Talve — pol. 2. jaosk., aeg 19 m 38 sek.

III kordnik V. Sökk — pol. 2. jaosk., aeg 19 m 55 sek.

Algajate klassis:

I kordnik A. Kalmet — pol. 4. jaosk., aeg 19 m 14 sek.

II kordnik H. Änilane — pol. 4. jaosk., aeg 19 m 32 sek.

III kasvandik T. Rass — Politseikool, aeg 20 m 23 sek.

Võistlusi jälgis rohkesti rahvast ja võistlejate kaasteenijaid. Kohal oli kogu Tallinna politsei juhtkond, eesotsas prefekt N. Reimo ja abiprefekt B. Nykäsega.

Gaasikaitse tund politseiametnikele Petseris

võtnud kohalike spordiorganisatsioonide poolt korraldatud laske- ja spordivõistlustest. Möödunud aasta sügisel Tallinnas korraldatud üleriigilisel politsei spordivõistlusil, vaatamata vähesearvulisele meeskonnale, tuli Kogu teenistus-alases kuuevõistluses II kohale. Praegu on sektsioonil moodustatud korv- ja võrkpalli meeskond, kes samuti on väärikalt kaitsnud politsei värve. Tublisti on täiendatud ka sektsiooni spordiabinõude kogu, ja nimelt: muretsatud Arsenalilt väikekalibriine püss, mis maksab kr. 180.—, siis veel meeskonnale spordidresse, korvpall, võrkpall, naelkingi jne. Sama edukalt on töötanud ka Kogu Jahisektsioon, kelle tegevust juhib juhatus järgmises koosseisus: esimees prefekt R. Kard, liikmed konstaabel P. Laansoo ja asjaajaja G. Neem. Sektsioonil on 14 liiget-jahimeest, kes rentinud jahimaid Kulje ja Vilo vallast, kokku 3961 ha. Sektsiooni tegevusest ihevaate saamiseks pole huvitusest märkida arvuliselt liikmete 1937. a. jahisaaki: jahilinde (tetri, parte, püüsid, sookanu ja neppe) küttiti 820, röövlind — 127, jäneseid — 191, rebaseid — 3 ja sokke — 3. Kokkuvõttes peab ütleva, et jahimehed ei või nuriseda.

Ka vaimsete huvidega Kogu liikmeid pole unustatud. Praegu on Kogul üle 600-köiteline raamatukogu väärtusega kaugelt üle 1000 kr., mille hooldajaks-korraldajaks on sekretär Ossip. Raamatukogusse muretsetakse pidevalt igal aastal raamatuid juurde, kuid ainult valikkirjandust. Kogus on esindatud meie nimekamate kirjanike ilukirjanduslik toodang, väärtuslikud tõlked, populaarteaduslikud ja teaduslikud teosed keele, maateaduse, ajaloo, loodusteaduse, filosoofia alalt, pealeselle veel palju teisi koguteoseid, nagu „Eesti Entsüklopeedia” jne. Kuigi kogu pole nimetamisväärt suur, rahuldab see siiski ka nõudlikema kirjandussõbra.

Abiandmiskassa kohta võiks nii palju öelda, et see kuulub Kogu juhatuse juhtimisele ja on üks armastatuimaid üritusi Kogu juures. Asjaajajaks on G. Neem, kelle asjalikul hoolitsemisel on kassa püsinud elujõulise ja teotseb edukalt oma liikmeskonna huves.

Kõigi eelpoolmainitud ürituste teostamiseks pole piisanud ainult liikmemaksudest laekunud summast, vaid selleks on tulnud astuda samme teisel teel sissetulekute hankimiseks, milleks Kogu on korraldanud igal aastal asjade loterii ja sügisel traditsioonilise peo, mis kõigiti on hästi õnnestunud.

Kõigile kibedaile askeldusile ja tööle vaatamata on aega jätkunud ka muuks. Nimelt korraldas 1936. a. Kogu ekskursiooni Narva-Jõesuho politsei puhkekodude avamisele ja Narva vaatamisväärsustega tutvumiseks, millest võttis osa üle 30 isiku. Samuti on kasutatud puhkekodusid võrdlemisi rohkelt. Lõppeks, et Kogu liikmeskond ühes perekondadega tunneks endid ka tõesti ühise perena, on korraldatud igal aastal jõulupuu, missugune koosviibimine on kujunenud oodatuks politseiperes.

Edaspidiseist kavatsusist on veel varajane rääkida, kuid nii palju võib öelda, et tegevuskava on õige laiaulatuslik ja eelolev suveperiood näib kujunevat laske- ja kehalise spordi alal kõigiti tüsedamaks eelmisist.

Riigi Teataja kõrval hakkab ilmuma Omavalitsuste Teataja

Riigihoidja dekreedina 13. aprillist s. a. on antud Riigi Teataja ja Omavalitsuste Teataja seadused, mis avaldatud Riigi Teatajas nr. 39 — 1938. Esimene seadus jõustus Riigivolikogu ja Riiginõukogu esimese koosseisu kokkuastumise päeval, s. o. 21. aprillil s. a. ja asendab seni kehtinud Riigi Teataja seaduse. Teine seadus jõustub 1. juulil s. a. ja asendab Riigi Teataja seaduse kohalikesse omavalitsustesse, vähemrahvuste kulturomavalitsustesse ning kutsealasesse omavalitsustesse puutuvas osas.

Riigi Teatajas kui üldises ametlikus väljaandes avaldati seni kõigi omavalitsuste määrused, samuti omavalitsuste sundiseloomuga korraldused ning muud otsused, mistõttu mõned Riigi Teataja numbrid kujunesid peamiselt omavalitsuste määruste ja korralduste koguks. Selle tagajärjel Riigi Teatajasse kuhjus igasugust materjali, mis raskendas selle käsitlemist. Kuna Riigi Teatajas on eeskätt riiklike sundnormide ametlikuks väljaandeks, siis osutus otsarbekohaseks asutada omavalitsuste sundnormide avaldamiseks eriline ametlik väljaanne Omavalitsuste Teataja nime all, milles tulevad avaldamisele kõigi omavalitsuste, samuti ka vähemrahvuste kulturomavalitsuste ja kutsealaste omavalitsuste sundnormid. Ühenduses Omavalitsuste Teataja seadusega ja Välislepingute ratifitseerimise korra seadusega (RT 1938, 36), milles on nähtud ette, et välislepingud avaldatakse Riigi Teataja eriosas, osutus vajaliseks anda uus Riigi Teataja seadus.

Uue Riigi Teataja seaduse järgi jaguneb Riigi Teataja vastavalt sisule kolme ossa.

Esimene osa jaguneb kahte jakku. Esimeses jaos avaldatakse seadused, seadlused ning riigiasutuste määrused, korraldused ja otsused, millel on üldkohustuslik iseloom. Teises jaos avaldatakse avaldamisele kuuluvad Vabariigi Presidendi otsused ja teadaanded Vabariigi Presidendi ja Riigivolikogu valimiste ja Riiginõukogu kujundamise kohta.

Teises osas avaldatakse Eesti Vabariigi ja välisriikide vahel sõlmitud lepingud. Samuti avaldatakse selles osas teadaanded välislepingute ratifitseerimise ja jõustumise kui ka välislepingute uuendamise ja pikendamise ning kehtivuse kaotamise kohta.

Kolmandas osas avaldatakse kõik muud teadaanded, mis ei kuulu avaldamisele esimeses ega teises osas.

Kõik osad ilmuvad üksikest eraldi. Esimesse ja teise ossa kuuluvad aktid avaldatakse artiklite järjekorranumbri all, alates igal kalendriaastal algusest peale. Esimene osa kannab pealkirja „Riigi Teataja“ (lühendiks on RT), teine osa pealkirja — „Riigi Teataja. Eesti Vabariigi lepingud välisriikidega“ (lühendiks on RT II) ja kolmas osa pealkirja „Riigi Teataja Lisa“ (lühendiks on RTL).

Riigi Teataja ilmumine toimub nagu varemgi, tarviduse järgi. Tema kohta ei ole kehtivad trükitoote kohta kehtivate seaduste eeskirjad.

Omavalitsuste Teataja seaduse järgi ilmub Omavalitsuste Teataja Siseministeeriumi järelevalvel Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maavalitsuste Liidu väljaandel tarviduse järgi. Seaduse järgi Omavalitsuste Teataja jaguneb vastavalt sisule kahte ossa.

Esimeses osas avaldatakse omavalitsuste määrused, korraldused ja otsused, millel on üldkohustuslik iseloom. Teises osas avaldatakse kõik muud teadaanded ja kuulutused. Omavalitsuste Teatajas avaldatud määrused jõustuvad kümnendal päeval pärast avaldamist, kui määruses ei ole ette nähtud pikemat tähtaega.

Omavalitsuste Teatajale kohaldatakse Trüki-seaduse eeskirju, kuivõrd Omavalitsuste Teataja seadusest ei järeldu teisiti.

Uus Trükiseadus

Riigihoidja dekreedina 19. aprillist s. a. on antud Trükiseadus, mis avaldatakse Riigi Teatajas nr. 42 ja jõustus 26. aprillil s. a. Uus seadus asendab seni kehtinud Trükiseaduse kõigi muudatuste ja täiendustega.

Vastavalt kehtiva Põhiseaduse § 15 uus Trükiseadus taotleb korraldada trükivabaduse kasutamist selliselt, et oleks kindlustatud riigi julgeoleku, avaliku korra, kõlbluse ja kodaniku hea nime kaitse. Selle sihiga uus seadus määrab kindlaks trükitoote väljaandmise ja trükiasutuste avamise korra, näeb ette reeglid trükitoote sisu ja kohustuste kohta, samuti nõuded trükitoote toimetajate kohta.

Uue seaduse järgi trükitoote all mõistetakse trükimasinal või mõnel muul mehaanilisel või keemilisel viisil paljundatud ja avaldamiseks määratud kirjutisi või kujutisi. Trükitooted liigitatakse endiselt perioodiliseks ja mitteperioodiliseks, kusjuures perioodiliste trükitoote all mõistetakse ajalehti ja ajakirju, mis ilmuvad iga kolme kuu või lühema aja tagant, kuna kõik muud trükitooted loetakse mitteperioodiliseks.

Perioodilisi trükitooteid võivad välja anda Eesti Vabariigi kodanikud ja Eesti Vabariigis seatud korras registreeritud juriidilised isikud. Enne väljaandmist kuuluvad perioodilised trükitooted registreerimisele Siseministeeriumis. Kui perioodilise trükitoote väljaandja kavatses selles avaldada ka erakuulutusi, peab ta hankima selleks Siseministeeriumilt loa.

Perioodilisi trükitooteid ei või avaldada enne neil märgitud kuupäeva ja aastat ja nende tekstilisele osale määratud ruum peab olema täidetud.

Endine Trükiseadus ei sisaldanud eeskirju perioodiliste trükitoodete sisu kohta. Uus Trükiseadus nõuab, et perioodiline trükitoode oma sisult, toonilt ja väljendusviisilt peab olema rahva elu ülesehitav ja kasvatav, ja et kõik perioodilise trükitoote sisu koostamisel kaastegevad isikud (toimetajad, reporterid ja kirjasaatjad) on kohustatud perioodilises trükitootes avaldatavas kaastöös käsitlema nende poolt esitatavaid asjaolusid tõele vastavalt ja hoiduma kõigest, mis kahjulik Eesti Vabariigile või mis sündmatu kaaskodanike suhtes. Vastavalt sellele peavad sõnumite ja kirjutiste pealkirjad vastama nende sisu peamõttele, kusjuures pealkirjad kirjutisil, teatel ja sõnumeil Vabariigi Presidendi, Riigikogu üldkoosoleku, Riigivolikogu ja Riiginõukogu, Vabariigi Valitsuse ja Vabariigi Valitsuse liikmete, Sõjavägede Ülemjuhataja või Sõjavägede Juhataja, Õiguskantsleri, Riigikontrolöri ja kohtute tegevusest peavad olema lauseehituselt võimalikult jaatavus vormis.

Edasi uus seadus keelab perioodilises trükitootes avaldada: 1) kirjutisi, kujutisi või kuulutusi, mis sisaldavad lugupidamatuse avaldust Eesti riigi ja rahvuse, kehtiva demokraatliku riigikorra, Vabariigi Presidendi, Riigivolikogu, Riiginõukogu, Vabariigi Valitsuse, Vabariigi Valitsuse liikmete, Riigikohtu, Sõjavägede Ülemjuhataja või Sõjavägede Juhataja, Õiguskantsleri, Riigikontrolöri või kohtute vastu; 2) ebaõigeid või moonutatud teateid või kujutisi riigi- ja omavalitsusasutuste tegevusest, samuti kirjutisi, mis objektiivse arvustuse asemel sisaldavad riigi- ja omavalitsusasutuste tegevuse väärtindamist või milles esineb otsitult mahategev toon riigi- või omavalitsusasutuste tegevuse kohta; 3) teateid, sõnumeid või kirjutisi riigi- või omavalitsusasutuses otsustamisel olevaist asjust, mille avaldamine ei ole veel lubatud; 4) kirjutisi või kujutisi, mis võivad riivata avalikku julgeolekut või rikkuda riigikaitse huve; 5) kirjutisi või kujutisi, mis oma ässitava, demagoogilise või näakleiva väljendusega võivad ohutada vaenu või tekitada lahkkelisid üksikute rahvakihtide, poliitiliste voolude või muude ühiskondlike rühmitiste vahel või muul viisil on kahjulikud ühiskondlikule solidaarsusele ja rahva ühtlusele; 6) kirjutisi, kujutisi või kuulutusi, mis riivavad kodaniku head nime või käivad vastu maa headele kommetele; 7) kirjutisi, mis sisaldavad mõnitavaid või sõimavaid vaidlusi mõne teise perioodilise trükitoote, samuti sellelaadilisi kujutisi; 8) teateid, kirjeldusi või kujutisi, mis võivad rikkuda riigi välispoliitilisi suhteid; 9) teateid, kirjeldusi või kujutisi vägistamisest, vallaslaste tapmisest ja enesetapmisest; 10) teateid, kirjeldusi või kujutisi muust toimepandud süüteoist ning selle karistatavast katsest, suguelu puutuvaist asjust, lahutusasjust, abieluvahekorradest, perekonnatülidest või üldse kodaniku intiimellu puutuvaist asjust seesuguse pealkirjaga, seesuguse väljendusviisiga või välise kujuga, mis riivavad kõlblus- või sündsustunnet; 11) kirjutisi, kujutisi või kuulutusi, mis on kõlvatud, kalduvad nilbuse või haavavad sündsustunnet; 12) teateid sellekohase loata enne kohtuistungit või asja lõpetamist juurdlus- või eeluurimis- asjust, samuti andmeid kinnisel kohtuistungil arutusel olnud asjust, välja arvatud kohturesolutsioon, mida võib avaldada; 13) teateid sellekohase loata Vabariigi Valitsuse, Riigikogu üldkoosoleku, Riigivolikogu ja Riiginõukogu või

nende komisjonide kinnisel istungeil arutusel olnud asjust; 14) sellekohase loata riigi- ja omavalitsusasutuste salajasi dokumente ja teenistuslikke kirju.

Peale eeltoodu võib Vabariigi Valitsus Sõjaministri ettepanekul sellekohase määrusega riigikaitse huvides keelata perioodilises trükitootes teadete või kirjutiste avaldamise riigikaitse ja relvastatud jõudude korraldamise ning relvastuse kohta. Samuti on Siseministril õigus riigilikel kaalutusil keelata avaldada perioodilises trükitootes teatava aja kestel teateid või kirjutisi mõnede riikliku tähtsusega küsimuste kohta.

Perioodilise trükitoote toimetaja suhtes uus Trükiseadus seab nõude, et selleks, samuti toimetuse liikmeks võib olla ainult hääleõiguslik Eesti Vabariigi kodanik, kes valitseb eesti keelt ja omab alalise elukoha Eesti Vabariigi piires. Vastutavaks toimetajaks võib olla isik: 1) kes on toimetuses peatoimetajaks; 2) kes ei ole Riigivolikogu või -nõukogu liige; 3) kes ei ole eeluurimise või kohtu all süütegude pärast, millega eest seaduses on ette nähtud karistusena vangimaja või sellest raskem karistus.

Endine Trükiseadus ei sisaldanud trükiasutuse mõistet. Uus Trükiseadus annab trükiasutuse mõiste, mille järgi trükiasutusena mõistetakse trükikoda, litograafiat, metallograafiat või muud sarnast käitist, kus paljundatakse mehaaniliste või keemiliste vahenditega vaimutooteid.

Trükiasutuste avamine endise Trükiseaduse alusel toimus registreerimise korras, uue seaduse alusel toimub see loa korras. Luba antakse Siseministeeriumi poolt ja seda võivad saada ainult Eesti Vabariigi kodanikud ja Eesti Vabariigis seatud korras registreeritud juriidilised isikud. Samuti uus seadus nõuab, et trükiasutuse vastutavaks juhatajaks võib olla ainult Eesti Vabariigi õigus- ja teovõimeline kodanik, kes omab Eesti Vabariigis kindla elukoha.

Järelevalvet Trükiseaduse eeskirjade täitmise üle teostab endiselt Siseministeerium, kusjuures siseministrile on varutud õigus seaduse eeskirju mittetäitva perioodilise trükitoote korralekutsumiseks vastutava toimetaja hoiatamise, trükitoote ilmumise kuni üheks aastaks seismapanemise, erakuulutuste avaldamiseks antud loa kas tüüesti või osaliselt tühistamise teel; samuti on siseministril õigus keelata välismaal ilmuvate trükitoodete sissevedu, kui nende sisu on kahjulik riiklikele huvidele.

Seaduse elluviimise eeskirjus on ette nähtud, et seaduse jõustumisel ilmuvad perioodilised trükitooted, kus avaldatakse ka erakuulutusi, ei vaja erakuulutuste avaldamiseks luba, kuid nende suhtes võidakse eelpoolmärgitud põhjusil ja korras erakuulutuste avaldamise võimalus tühistada.

Uus Ühingute ja nende liitude seadus

Riigihoidja dekreedina 19. aprillist s. a. on antud Ühingute ja nende liitude seadus, mis avaldatud Riigi Teatajas nr. 42—1938. Uus seadus asendab seni kehtinud Ühingute ja nende liitude seaduse.

Uue Ühingute ja nende liitude seaduse koostamisel on lähtutud Põhiseaduse § 8 eeskirjadest, mis näevad ette, et iga kodaniku ülimalts kohuseks

on olla ustav Eesti riigile ja ta põhiseaduslikule korrale ning et kuulumisest riiklikku ühiskonda tulenevad kodaniku seaduslikud kohused ja koor- matised, millised eeskirjad õigustavad panema kodanikule kohustusi ka liitude ja ühingute alal, kuivõrd need kohustused on tarvilikud riikliku ühiskonna huvides. Teisest küljest on seadus rajatud Põhiseaduse § 18 eeskirjadele, mille jär- gi kodanikel on õigus seaduses ettenähtud alu- seil ja korras koonduda kultuurilistesse, teadus- likesse, üldkasulikesse, kutsealistesse, poliitilistesse ja muisse ühinguisse ning liitudesse, missugust õigust seadusega võidakse kitsendada riigi jul- geoleku, avaliku korra ja kõlbluse huvides.

Uue seaduse järgi ühinguks loetakse kolme või rohkema füüsilise isiku koondus, kes ühise tegevuse alaks võtnud kultuurilise, teadusliku, üldkasuliku või mõne muu sihi teostamise, mis ei ole seotud ainelise kasu taotlemisega, liiduks aga kahe või rohkema seesuguse ühingu koon- dus. Poliitilised parteid ehk osakonnad, samuti kutseühingud siia alla ei kuulu, kuna nende kor- raldus lahendatakse eriseadusega.

Ühtlaste sihtidega ja ülesannetega ühingud võivad ühineda liiduks, samuti omavahel ühineda liiduks ühtlaste sihtidega liidud. Ühingute ja nende liitude asutamisest, nende juhatuste koos- seisudest ning asukohast seadus kohustab teata- tama hiljemalt kahe nädala jooksul pärast ühin- gu või liidu asutamist või juhatuse moodusta- mist vastavale politseiprefektile. Samas korras ja samal tähtajal seadus kohustab teatama muudatustest liidu koosseisus kui ka muudatustest ühingu või liidu juhatuse koosseisus ja asukohas.

Relvadega varustatud või sõjalisteks harju- tusteks loodavaid või sõjaväeliselt organiseeritud ühinguid ja liite seadus lubab asutada ainult Vabariigi Valitsuse loal. Samuti võidakse ainult Vabariigi Valitsuse loal asutada kahe või roh- kema kasutaotleva või kasutaotlevate ja mitte- kasutaotlevate ühingute liite, kes võtnud oma ühise tegevuse alaks mõnesuguse sihi teostamise, mis ei ole seotud ainelise kasu taotlemisega, sa- muti kahe või rohkema erinevaid sihte taotleva ühingu liite või seesuguste liitude liite.

Seadus ei takista ühinguid ja liite ühendusse astumast välismaal asuvate organisatsioonidega, kuid seesugusesse ühendusse astumine välismaal asuvate organisatsioonidega, milles ühingud ja liidud alluvad tähendatud organisatsioonide ot- sustele, võib toimuda ainult Siseministri loal.

Siseministeeriumi loal ühingud ja liidud või- vad omada lippe ja muid eristusemärke, samuti võivad ühingu liikmed Siseministeeriumi loal kanda erilisi vormirüüdeid. Siseministeeriumi loata ei või ühingud ja ühingu liikmed ega liidud võtta vastu välismaal asuvailt organisat- sioonidelt tunnustus- ja eristusemärke.

Juriidilise isiku õigused omandavad ühingud ja liidud registreerimise teel. Registreeritud ühingud ja liidud teotsevad põhikirja alusel ja piires. Nende asutajaiks ja juhatuse liikmeiks võivad olla isikud, kes on täisealised ja teovõi- melised ning otsusevõimelisiks liikmeiks võivad olla isikud, kes on vähemalt 18 aastat vanad. Ühingute ja nende liitude juhatuste liikmeilt seadus nõuab riigikeele oskust.

Põhiseaduse eeskirjade kohaselt seadus püs- titab nõude, et ühingute ja nende liitude tege- vus peab arenema riiklikus vaimus ja koondama ühiskonna liikmeid üldsuse teenistusse vaba alu- sel ning keelab arendada tegevust: mis riivab

Eesti riigi ja rahvuse au; mis väärhindab, õõnes- tab või eitab kehtivat riigikorda; mis kõigutab lugupidamatust riigi juhtivate võimukandjate ja riigi- ning omavalitsusasutuste vastu; mis halvab riigikaitset või rikub riigi välispoliitilisi suhteid; mis õhutab vaenu või tekitab vastolu- sid üksikute rahvakihtide või maude ühiskond- likkude rühmituste vahel või muul viisil kahjus- tab ühiselulise solitariteedi või rahva ühtluse kujunemist; mis käib kõlbluse või maa heade kommete vastu või riivab kodaniku eraelu või ta head nime.

Järelevalve ühingute ja nende liitude tegev- se üle kuulub Siseministeeriumile. Siseministril on õigus lasta revideerida ühingute ja nende lii- tude tegevust, neilt pärida seletusi ja nõuda as- jusse puutuvate dokumentide või nende ära- kirjade esitamist. Riigi julgeoleku, avaliku korra ja kõlbluse huvides võib Siseminister kõrvaldada ühingute ja nende liitude organitesse kuuluvaid isikuid ning nende asemele määrata teisi kuni organite täiendamiseni või ümbervali- miseni.

Kui ühingute ja nende liitude asutamisest, nende juhatuste koosseisudest ning asukohast ei ole kahe nädala jooksul pärast ühingu või liidu asutamist või juhatuse moodustamist vastavale politseiprefektile teatatud, võib politseiprefekt peatada ühingu või liidu tegevuse kuni poole aastani.

Siseministril on õigus sulgeda ühinguid ja liite: 1) kelle siht või tegevus on kriminaalsea- duste vastane; 2) kelle tegevus ähvardab riigi julgeolekut, avalikku korda või kõlblust või kes arendab eeltähendatud keelatud tegevust; 3) kelle tegevus on kaldunud kõrvale põhikirjas et- tenähtud või asutamisel määratud sihtidest ja tegevusvahenditest; 4) kelle tegevus osutub si- hituks ainelise kasu taotlemisele; 5) kelle tegevus osutub sihituks poliitiliste parteide ehk erakon- dade sihtide taotlemisele; 6) kelle tegevuses ilm- neb ebaterve võitluse suund samu sihte taotle- vate teiste ühingute ja liitudega. Samas korras suletakse Vabariigi Valitsuse loata asutatud rel- vadega varustatud või sõjalisteks harjutusteks loodud või sõjaväeliselt organiseeritud ühingud ja liidud, samuti ühingud ja liidud, kes Sisemi- nistri loata on astunud välismaal asuvate orga- nisatsioonidega seesugusesse ühendusse, milles ühingud ja liidud alluvad tähendatud organisat- sioonide otsustele.

Edasi seadus näeb ette ühingute ja liitude likvideerimise korra ning määrab, et endise Ühingu ja nende liitude seaduse alusel asuta- tud poliitilised parteid ehk erakonnad ja teised samu sihte taotlevad poliitilised ühingud ja nen- de liidud kuuluvad likvideerimisele seaduses ettenähtud korras.

Seadus jõustus 6. mail s. a.

Uus Koosolekute seadus

Riigi Teatajas nr. 42 — 1938 on avaldatud Koosolekute seadus, mis antud Riigihoidja dek- reedina 19. aprillist s. a. Uus seadus jõustus 6. mail s. a. ja asendab seni kehtinud 1922. a. päritoleva Koosolekute seaduse.

Kehtiva Põhiseaduse § 17 on ette nähtud, et kodanikel on õigus seaduses ettenähtud alu- seil ja korras pidada koosolekuid avaliku rahu

ja julgeoleku nõudeid rikkumata. Vastavalt sellele uus Koosolekute seadus määrab kindlaks koosolekute pidamise alused ja koosolekute korraldamise tingimused.

Uue seaduse järgi võivad koosolekuid pidada Koosolekute seaduses ettenähtud aluseil ja korras Eesti kodanikud kui ka Eestis asuvad välismaalased, samuti ka Eestis seatud korras asutatud või registreeritud juriidilised isikud.

Sõltuvalt koosolekute pidamise asukohast võidakse koosolekuid pidada: kinnisis ruumes igal ajal, lahtise taeva all aga ajavahemikul kella 8 kuni kella 22. Tänavail ja avalikel platsidel võib pidada koosolekuid niivõrd kui see ei takista liiklemist.

Koosolekuid ei või pidada: 1) rööbasteedel; 2) lahtise taeva all ilma vastava prefekti loata kuni poole kilomeetri kauguses hoonest, kus asub Vabariigi President, Rügiivolikogu, Rüginõukogu või kus peetakse Vabariigi Valitsuse koosolekuid; majade ees, kus asuvad Sõjavägede Ülemjuhataja, Vabariigi Valitsuse liikmed, Sõjavägede Juhataja, sõjaväe osad või välisriikide diplomaatilised esindajad.

Koosolekuist ei või osa võtta: relvastatud isikud, välja arvatud ametisikud ametikohuste täitmisel; kooliõpilased vastava kooli juhataja kirjaliku loata; alla 18-aastased isikud, kui politsei poolt väljaantud kviitungil ei ole tähendatud, et neile on osavõtt võimaldatud; joobnud.

Lähtudes Põhiseaduses fikseeritud kodanike põhiõiguste aluseist, mille järgi kodanik ei või kasutada oma põhiseaduslike vabadusi riikliku ühiskonna kahjuks, on uues seaduses keelatud teha avaldusi: mis riivavad Eesti riigi ja rahvuse au, mis alahindavad, õõnestavad või eitavad kehtivat riigikorda, mis kõigutavad lugupidamist riigi juhtivate võimukandjate ja riigi ning omavalitsusasutuste vastu, mis halvavad riigikaitset või rikuvad riigi välispoliitilisi suhteid; mis õhutavad kuritegevusele; mis õhutavad vaenu või tekitavad vastolusid üksikute rahvakihtide või muude ühiskondlike rühmituste vahel või muul viisil kahjustavad ühiselulise solitariteedi või rahva ühtluse kujunemist; mis käivad kõlbluse või maa heade kommete vastu või riivavad kodaniku eraelu või head nime.

Avaliku korra säilitamise huvides on Vabariigi Valitsusele antud õigus keelata poliitiliste koosolekute pidamist teatavaks ajaks.

Seaduses ettenähtud koosolekute korraldamise tingimuste kohaselt koosolekute korraldamiseks ja juhatuse liikmeiks võivad olla hääleõiguslikud Eesti kodanikud ja täisealised teovõimelised välismaalased. Koosolekute korraldajad ja juhatuse liikmed peavad oskama eesti keelt. Kui koosolekuid korraldavad Eesti kodanikud või Eestis seatud korras asutatud või registreeritud juriidilised isikud, on koosoleku korraldajad kohustatud kirjalikult teatama korraldavast koosolekust linnades, kus asub politseiprefekt, prefektile, mujal — vastavale politseikomissarile. Teatamine peab toimuma vähemalt 48 tundi enne koosoleku algust, kui koosolek kavatakse pidada lahtise taeva all, ja vähemalt 24 tundi enne koosoleku algust, kui koosolek kavatakse pidada kinnises ruumis. Juhtunil, kui koosolek kavatakse korraldada lippude, embleemide, märkide, plakatite, piltide või muude kujutistega, tuleb esitada ühes teiste

seaduses ettenähtud andmetega nende lippude, embleemide, märkide, plakatite, piltide või muude kujutiste kirjeldus. Prefekt või politseikomissar võib osaliselt või täieliselt keelata eel- tähendatud esemetega esinemise.

Välismaalaste koosolekute ja nende poolt korraldatavate koosolekute pidamiseks, samuti ka koosolekute pidamiseks, millel loengupidajaks on välismaalane, on uue seaduse järgi nõutav politseiprefekti või -komissari luba. Selle eeskirjaga seaduses rõhutatakse asjaolu, et põhiseaduslikud õigused ja vabadused kuuluvad ainult Eesti kodanikele.

Koosoleku juhatamise suhtes seadus näeb ette, et koosoleku juhatajaks ja juhatuse liikmeiks on teadaandes tähendatud isikud. Kui teadaandes juhatust ei ole ette nähtud ja koosoleku korraldaja ei tee ettepanekut juhatuse valimiseks, on koosoleku juhatajaks koosoleku korraldaja.

Järelevalvet koosolekute korra üle teostavad endiselt politseivõimud, kes võivad koosolekule saata oma esindaja korra järele valvamiseks. Viimane võib koosolekul juhtida koosoleku juhataja tähelepanu koosolekul ettetulnud korrarikkumisele ning koosoleku kõrvalekaldumisele koosoleku ainest ja on kohustatud lõpetama koosoleku: kui seda palub koosoleku juhataja; kui koosolek omab avalikku julgeolekut ähvardava iseloomu; kui koosolekul tuleb ette vägivaldseid kokkupõrkeid; kui Koosolekute seaduses ettenähtud juhtumeil koosoleku juhataja ise ei lõpeta koosolekut; kui koosoleku pidamine tänaval või avalikul platsil takistab liiklemist.

Seaduse eeskirju ei kohaldata: riigi- ja omavalitsusasutuste poolt korraldatavatele koosolekuile; usulisile ja palvekoosolekuile selleks koguduste või usuühingute poolt määratud kohtadel; juriidiliste isikute põhikirjades ettenähtud täitevorganite koosolekuile, kui neist koosolekuist võtavad osa ainult juriidilised isiku liikmed; õppeasutuste õpilaste registreeritud organisatsioonide koosolekuile ja üliõpilaste konventide koosolekuile ja harilikele matuserongidele. Politseiprefektid või -komissarid võivad saata oma esindaja tähendatud koosolekuile, välja arvatud riigi- ja omavalitsusasutuste poolt korraldatavad koosolekud, kui neil on põhjendatud kahtlus, et neil koosolekuil võivad toimuda Koosolekute seadusega keelatud avaldused. Viimasel juhtumil politsei esindaja võib lõpetada koosoleku.

Ametlik osa

Politseitalituse direktori käskkiri 9. skp.:

Täna politseidirektori kohalt lahkudes ütlen oma kaastööliste politsei, tule- ja kodanliku õhukaitse tegevuse aladelt suurima tänu usalduse, hea nõu ja tehtud töö eest, mis alati on edu aluseks ühiste eesmärkide teenimisel.

Aastate jooksul veendusime, juhtkonnast kuni käsu viimse täitjani, et iga mees ja naine administratsioonis peab aitama kõrgele viia oma ameti eetikat, isiklikke muresid tagaplaanile jättes. Seda olete mõistnud ja seepärast olete jõudnud palju edasi ning hulk tunnustatud tööd ära teinud.

Jäädes edasi teie hulka ministeeriumi juhina, on mul palve — ärge väsigi, rühkige edasi riigi ehitamise töös; pühendage oma ametile, tah-tejõu sitkus ja mõistuse parimad võidud, siis tunnete ka väsinult rahuldust. Olgu teie töö ja isiklik käekäik õnnerikas!

Rich. Veermaa,
Politseidirektor.

Ametisse määramisi

Siseministri käskkirjaga 5. maist s. a. on määratud Politseitalituse Kodanliku Õhukaitse ja Tuletõrje Osakonna sanitaarinspektoriks dr. Aleksander Vastalu. Ta sünd. 2. veebr. 1898, lõpetas Tartu Aleksander I gümnaasiumi 1918. a., vabadussõjast võttis osa vabatahtlikuna 10. jaan. 1919 kuni 17. maini 1920. Tartu Ülikooli arstiteaduskonna lõpetas 1926. a., asudes seejärel tegevusse tegeliku arstina. 1. maist 1927 valis Nõmme Linnavalitsus dr. Vastalu Nõmme linna tervishoiuarstiks ja 1934. a. sama linna kooliarstiks, kellena seni on teotsenud.

1928. a. sügisel lõpetas dr. A. Vastalu Tartu Ülikooli juures korraldatud maa- ja linnaarstide kursuse, omandades maa- ja linnaarsti kutse. Peale oma kutseala on ta innukalt osa võtnud seltskonnategevusest, eriti tuletõrje organiseerimise ja tegevuse juhtimise alal, olles praegu Harjumaa Tuletõrje Brigaadi pealiku abi, E. V. Tuletõrje Lõdu juhataste liige ja Nõmme Tuletõrje Ühingu esimees.

Pealeselle on ta Arstide Koja juhataste liige selle asutamisest saadik.

Autasusid

Politseidirektori käskkirjaga 2. maist s. a. on määratud rahalist autasu kauaaegse ja tulemusriikka töö eest kuritegevuse vastu võitlemisel: Tallinna kriminaalkomissarile Eduard Loo-verele — 250 kr. ja Tartu kriminaalkomissarile Adalbert Tillissoole, Pärnu kriminaalkomissarile Voldemar Vaulle ja Rakvere kri-

minaalkomissarile Nikolai Pääbole — igaühele 200 kr.

Politseidirektori käskkirjaga on määratud rahalist autasu: Tallinna kriminaalpolitsei assistendile Jakob Järva mäele — 100 kr. oma algatusel ja hoolsalt kuritegude jälitamise eest, mistõttu on selgitatud hulk kuritegusid; Tartu kriminaalpolitsei assistendile Nikolai Animäele — 100 kr. energiliselt ja hoolsalt teotsemise eest kurjategijate jälitamisel ja tabamisel ja Rakvere kriminaalpolitsei assistendile Valter Pankile — 50 kr. kiire ja hoolsa tegevuse eest kurjategijate jälitamisel ja tabamisel.

Nimede eestistamisi politseis

Politseidirektori käskkirjas on avaldatud järgmiste politseiametnike nimede eestistamisi: Viljandi kriminaalpolitsei vanemale assistendile Theodor-Johan Raudsepale on antud uueks nimeks „Juhana“; Tallinna-Harju Prefektuuri politseireservi konstaablile August Simsonile on uueks perekonnanimeks „Siimut“; Lääne-Saare Prefektuuri Haapsalu linna II rajooni konstaablile Reinhard Vassyle — „Rein Veere“; Viljandi-Pärnu Prefektuuri Pajusi rajooni konstaablile Richard Saarele uueks nimeks „Riho“ ja Narva Prefektuuri 2. politseijaoskonna IV rajooni konstaablile Märt Päärsonile — „Palge“.

Konstaablite ümberpaigutusi

Politseidirektori käskkirjaga 2. maist s. a. on paigutatud ümber oma palvel: Viru-Järva Prefektuuri Undla II rajooni konstaabel Jakob Puustusmaa Vihula rajooni konstaabliks ja Vihula rajooni konstaabel Tauno Tartu Undla II rajooni konstaabliks, Viljandi-Pärnu Prefektuuri Uue-Kariste rajooni konstaabel Aleksander Hommuk — Sürgavere rajooni konstaabliks ja Sürgavere rajooni konstaabel Hans Ritsso — Uue-Kariste rajooni konstaabliks, arvates kõik 5. maist s. a.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. Tellimishind: aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—. Üksiknumber 30 snt. Kuulutuste hinnad: 1/4 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—. Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

Elva raudteejaama einelaud

Soovitab suvehooajaks reisijaile ja suvitajaile maitsekalt valmistatud toite, alkoholiseid ja karastavaid jooke ning eriti maitsvat omavalmistatud sidrunimorssi. Soe ja külm lett. (Einelaud avatud ka öösel.)

Suvitajad,

kes Elva sõidavad, ei jäta Elva

Vabat. Tulet. Üh. Restorani

—end. „Zentral“ Kesk tän. 29-a, tel. 50—küllastamata

Rikkalik külm laud. Lõuna- ja õhtusöögid.

à la carte igal ajal.

Kodu- ja välismaa napsid. Mugavad kabinetid ja aed. Piljard. Teenimine kiire ja korralik.

Austusega Grigori Huoponen

Külastage

RESTORAN-BAAR

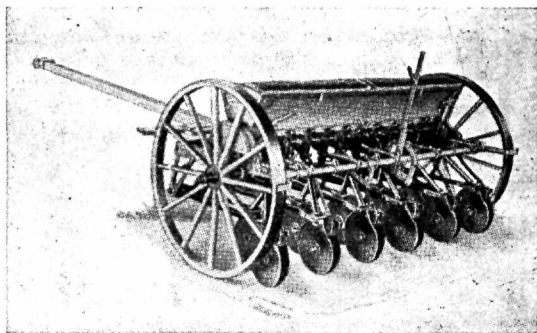
„ROYAL“

Kuressaare, Kauba tän. 2-a

Telefon 1-01

Austusega Omanik.

K-m. ANTON VILLBERG

Tallinn, Paldiski mnt. nr. 5. Tel. 452-51

Osakonnad: Rakveres, Vaksali tän. 5.
Tartus: Raekoja tän. 7.

Soovitab oma ladudest kõiki
rootsi „AKTIV“ pällutöömasinaid

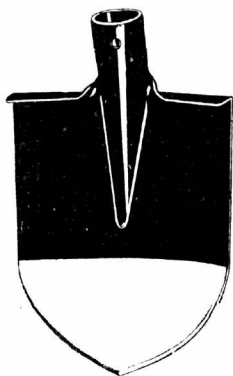
Jalgrattaid: „Hermes“, „Viklunds“, „Göricke“,
„Camping“, „Bismark“ ja „Aktiv“

Metallitööstuse

A/S »ILMARINE«

endine Fr. Wiegand.

Tallinn, Põhja puistee nr. 21. Telefoni keskjaam nr. 426-40

Valmistab ja müüb en gros
labidaid ja kirveid

kõigis mõõtudes.

Töö korralik ja puhas. Headuse eest täielik vastutus.

Restoran - Võõrastemaja „ELVA“

Raudteejaama juures Kesk tän. nr. 46, telef. 74

Restoranis rikkalik külm lett. Soojad söögid kaardi järgi igal ajal. Reisijaile mugavad toad ööbimiseks. Suvehooajal toad saadaval kuu või pikema aja peale ühes pansioniga või ilma. Kodu-välismaa napšid ja veinid.

Kabinetid.

Garaaž.

Sissesõiduhoov tallidega.

Piljardisaal.

Hinnad mõõdukad. Teenimine eeskujulik.

Austusega S. HUOPONEN,
omanik.

ÕLIRIIDE TEHAS

A. SINISOFF

TALLINN, TARTU MNT. 79, TELEF. 309-80

Gaasikaitse ülikonnad ja kindad
Õliriidest vihmakuued ja -ülikonnad
Õliriidest põlled ja säärivad

Restoran „RANNA“

Tallinn, Kalarannas

Mugavad ruumid ja kabinetid
Suurepärase vaade merele
Õhtuti muusika

Austusega H. KARU

ELVA MAJANDUSÜHING

soovib oma kauplustest ainult kvaliteetkaupa. **Põllumehed**, varustage endid meie kauplustest põllurammuga. **Ehitajaile** igasugust ehitusmaterjali, nagu lubja, tsementi, rauda, naelu jne. Suvitajaile igasuguseid koloniaal- ja tarbekaupu rikkalikus valikus.

Peakauplus: Elvas, Kesk t. 38-40, tel. 69. Harukauplused: Elvas, Kesk t. 4, tel. 38, Kirepis, tel. 6, Rannus tel. Virtsjärve 11-d ja Nõos tel. 26.

HOTELL-PANSION

VALDMANN

Kuressaares, Pargi tän. 4. Tel. 176.

Kõige ilusamal kohal pargi ja mudaravilate lähedal.

Soovib igal ajal suvitajatele, reisijatele ja turistidele häid mugavaid päikesepaistelisi tube ühes pansioniga ja ilma.

VÕORASTEMAJA-RESTORAN

„KOMMERTS“

KURESSAARE, KOHTU 10. TELEFON 9.

Alati saadaval võõrastele korralikud puhtad ja mugavad toad.

Autogaraaž. - Restoran. - Kabinetid. Piljard.

Austusega V. ZAGORSKY.

Metsaeksport-äri MEIER JUDEIKIN

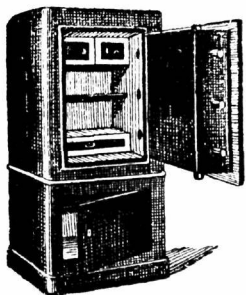
ostab piiramatul arvul kasvavat metsa, palke ja eksportlaudud.

Müüb soodsate hindadega kuivi ehitusmaterjale.

PEAKONTOR: Võrus, Vabriku tänav nr. 6, Kõnetraat 89.

OSAKONNAD: Tallinnas, Uus Sadama tän. nr. 11. Kõnetraat 428-09.

Mustvees, kõnetraat 15. Põlva raudteejaamas, kõnetraat 4-e.

Kassakapi-,
kaalu-, templi- ja
graveerimisetööstus

L. Möller

Tallinn, Nunne tänav 8. Telefon 428-63

Uus Balti Metsatööstuse A.-s.

(New Baltic Wood Co. Ltd.)

LAUAEKSPORT

Telefon 301-57,
Tallinn, Hollandi 48-19
Code: Zebra IV

Meeldivat meelelahutust

leiate kinodes

„TÄHT“ ja „GLORIA“

VILJANDIS.

HOTELL-PANSION

„MEISSNER“

Kuressaares, Pruuli tn. 8.

Päikesepaistelised mugavad toad kostiga
ja ilma.

On avatud uus **hotell „DU NORD“** Viljandis,
Turu tän. nr. 6. Telef. 378.

REISIJATELE: õhuküllased, avarad, hästisustatud toad ühes vanniga.

1. juunist s. a. mängib hotelli

„Suveaias“ parim orkester.

Restoran kodu- ning välismaa alkohoolsete jookidega.

Viljandi „RANNAKASIINO“

järve ääres

Lõbusaim ajaviitekoht.

Einelauas soojad ja külmad söögid.
Välis- ja kodumaa veinid.

Daamide ja härrade juuksetööstus

„Hügieen“

Viljandis, Tartu tän. 4. Telef. 3—21.

Daamide ja härrade juuksetööstus

E. Laursoo

Viljandis, Tartu tän. 5. Telef. 83.

Ehitusfirma

R. Treubeck

ja

V. Tretjakevitš

Tallinn, Kaupmehe 19
Telefon 460-44

Tähelepanuks sissesõitjaile!

Esimese järgu restoran-hotell

„ROOM“

Tallinn, Maneesi t. 3, tel. 425-51

MÕÖDUKAD HINNAD

A-S. „Eestisiid“

Ketramise- ja Kudumisevabrik, seadistatud 1932. aastal.
Valmistab kõiksuguseid riideid ja lõnga.

Vabriku laod: Tallinn, Viru t. 5, tel. 447-87; Viru t. 14, tel. 443-97; Laadaplats 129.
Tartu, Poe tän 2, tel. 10-17. Narva, Peetri plats 1. Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30.
Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19. Tõrva, Tartu tän. 2. Rakvere, Tallinna tän. nr. 25.
Nõmme, Pärnu mnt. 90/92. Kuressaare, Lossi t. 3, tel. 181. Kiviõli, Kiriku 8, H. Tamverki äris

Eritellimiste vastuvõtmine.

Restide müük.

Eesti muda- ja merikuurort Haapsalu

Külastame kuurort Haapsalut suvehooajal 1939.

Naudime Haapsalu päikesemõnusi, sooja merevett ning kosutame närve idüllilises looduses.

Leiame Haapsalu tervismudas ja tervisees töhusa arstimi reuma-, närvi-, naiste- ja paljude teiste haiguste ravimiseks.

Suvitame tänavu kuurort Haapsalus, kus leidub mugavaid suvekortereid, kus 700-aastased piiskopilossi varemed pakuvad ajaloolist huvi turisti silmale.

Nõudke lähemaid teateid

Haapsalu Kuurordivalitsuselt.

=====

VALMISRIIETE- JA
TELLIMISTE - ÄRI

AUG. VALDSON

TARTUS, ALEKSANDRI 1

K Õ N E T R A A T 12-66

=====

Juto VANAASE

Võõrastemaja „Rossia“
Võrus, Kreutzvaldi tn. 16, telef. 124.

F-ma Karl LEPP

Võrus, Kretzvaldi tn. 22.
Koloniaal-, napsi ja nõudekauplus.

Rud. VESKE.

Kella-kullasepaäri.
Võrus, Jüri tn. 16, telef. 90.

E. JAKOBY.

Vormi- ja säärsepaatööstus.
Võrus, Kreutzvaldi tn. 20, telef. 200.

Mööblitööstus A. REILJAN.

Võrus, Kreutzvaldi tn. 54.

Restoran „KODU“

Võrus, Vabaduse tn. 10, telef. 76.

S. BER.

Jalanõude-äri. Võrus, Jüri tn. 18.

Kondiitriäri ja kohvik

„**VERNER**“

šokolaadi- ja martsipanitehas

Tartus, Ülikooli t. nr. 15

Tel. nr. 610.

R. GLASSMANN
ŠHOKOLAADIVABRIK

Tartus, Suurturg nr. 1.

Restoran

„**SINIMANDRIA**“

TARTUS

Restoran

„**KULD LÕVI**“

Tartus, G. Adolfi t. nr. 6, tel. 512.

Kõige odavam ostukoht on

Konst. JAIK'i

kirjutusmaterjali-, paberi-, papi-, tapeedi- ja raamatukaupluses

Tartus, Suurturg nr. 11.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Soodsam lillede ostukoht Valgas, Kesk t. 12.

Samas valmistatakse mõõdukate hindadega igasuguseid lilledest pärgi.

Omanik P. BERG.

Mütside ja karusnahkade äri

„**VIKTORIA**“

Tartus, Kauba tän. nr. 5.

Omanik A. TEITELBAUM.

J. PETERSON

Reformvoodite tehas Tartus,

Töökojad: G. Adolfi t. nr 1, Kaluri t. nr. 17.

Telefon 15-40, 2-65.

A. LASS

Tartus, Narva tän. nr. 18.

Soovitab oma saapakauplusest säärsaapaid ja teisi saapakaupu soodsate hindadega. Materjal hea.

D. SIILBAUM

Moe- ja puduäri

Tartus, Suurturg nr. 14. Tel. 13-96

Kevaduudiseid.

Vilditööstus

K. HOPPE

Valgas, Kesk tän. nr. 5.

Pruugitud asjade ost-müük

„**SOODUS**“

Valgas, Kesk tän. nr. 7

Majatarvete kauplus

Joh. TREUFELDT

Valgas, Vabaduse tän. nr. 25.

Koloniaal- ja segakauplus

Karl Pari

Elvas, Pikk tän. nr. 10

ELVA SUVITUSLINN

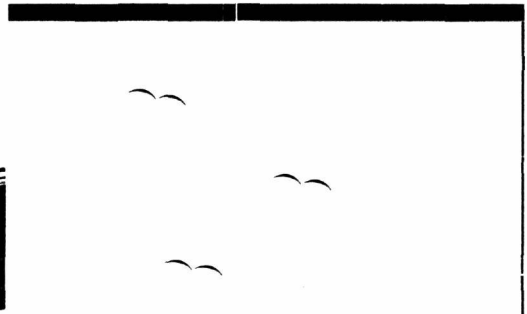
Elustab haigeid

Lõbustab kurbi

Võlub terveid

*Armastab
neid kõiki*

Andmeid suvitusolude ja vabade suvituskohtade kohta saab tasuta Elva Linnavalitsuselt, tel. Elva 2

odavaim ravi- ja kosutuskoht!

Mudaravila avatud 23. maist.

Ranna-hotell avatud 1. juunist.

Hinnaalandusega hooaeg juunis ja augustis.

Suvi Pärnus on kõigile terviseks ja kosutuseks.

Lähemaid andmeid saab aadressil:
PÄRNU SUPELINSPEKTOR

Kondiitri-pagariäri-kohvik

Julius Herrenberger

Asutatud 1869. a.

Pärnus, Vilmsi tän. 18, telefon 3-60

Firma

Juhan Andrekson

Pärnus, Laidoneri tän. 4

Telefon 2-58

Riide-, valmisriiete-, karus-
nahkade-, jalanõude- ja
nahakauplus

Müük suurel ja väikesel arvul

Kohvik

„Rannasalong“

Pärnus

Hommiku-,
Lõuna-,
Õhtusöögid

Head koogid
ja küpsised.
Maitsev kohv

Kella-viie-tee

igal teisipäeval, neljapäeval ja
pühapäeval

Uudis Pärnus!

Moodne hotell-pansion „VASA“

Pärnus, Eha tän. nr. 2, telef. nr. 720

Suvekasiino Pärnus

Muusika

Kabaree

Dancing

„*Endla*“ einelaud Pärnus,
telef. nr. 17

Õöklubi, salong kuni
kella kuueni hommikul

Lõunad. Ilus aed rõdudega

Muusika igal õhtul kella 20.30 alates

**Pärnu
Rannakohvik**
(plaažil)

**Maitsev kohv.
Värsked küpsised.**

Hotell-restoran „BRISTOL“

PÄRNUS, Kalevi tn. nr. 45, telef. 150.

Uuesti ümber ehitatud ja moodsalt sisustatud esimese klassi hotell.

Kõik toad jooksva sooja ja külma veega.

Esimese klassi restoran.

Eeskujulik köök meeskoka juhatusel.

Suvitajaile lahke vastuvõtt ja korralik teenimine.

**Kauneim väljasõidukoht Pärnus
„Valgerand“**

Restoran-kohvik telef. Audru 11-C.

Alaline paadi- ja omnibuseühendus.

Tore park ja ilus liivane rand.

**Restoran
„PARK“**

**Pärnus, Riia mnt. 6,
telef. nr. 633.**

**Kohvik
„CAPITOL“**

**PÄRNUS,
Brackmanni tn. nr. 10,
telef. nr. 669.**

„GRAND“ hotell

PÄRNUS, Kuninga tn. nr. 25, telef. 240.

I järgu hotell.

Mugavad toad sooja ja külma veega.

Saadaval hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid.

Köök töötab kulinaarkoka juhatusel.

Teenimine korralik.

Hotell-restoran „DU-NORD“

Pärnus, Põhja tn. nr. 7, telef. nr. 36.

Lahke ja sõbralik teenimine.

Õhtul kella 20.00 tujuküllane trio-muusika.

Palun külastada ja veenduda.

Austusega omanik.

HOTELL-RESTORAN

„CENTRAL“

PÄRNUS, MARTNA TN. Nr. 6, TELEF. 95.

Võõrastele uuesti remonteeritud toad ja ajakohane einelaud kõigi alkoholsete jookidega.

Pärnu Kodanikkude Klubi.

Restoran-einelaud.

Pärnus, Akadeemia tn. 5, telef. 254.

Kõige odavam lokaal Pärnus.

Autotarvete äri F. TOHV

PÄRNUS, Aia tän. nr. 4, telef. 204.

Saadaval igasugused autoosad, -kummid ja -tarbed. Bensiin ja igasugused õlid ning määrded. Eeskujulik autode pesemine ja puhastamine. (Bensiini õõvalve telef. nr. 717.)

Võõrastemaja „KOIT“

ÕLLEKAUPLUSEGA.

Pärnus, Hommiku tn. nr. 3, telef. 626.

Korralikud ja odavad numbritoad.

Voliline Ford esindus Pärnus,

Aida tn. nr. 3.

Masinatööstus John Madison,

telefonid: Tööstuse 294.

Kodune 622.

Ford-autod, Fordson-traktorid, Goodyear-Fisk autokummid, auto järelvankrid ja mootoriõlid. Remont.

Söögisaal „ASTRA“.

Vastu postkontorit, Pärnus, Munga tn. nr. 2.

Suvehooajal parim söögisaal Pärnus.

Hinnad aasta läbi ühtlased.

Pärnumaa

Ostu-Müügi-Ühisus

Pärnus, Pikk tän. 13. Telefon 729.

Suurim ja täiuslikem põllutööriistade ja masinate, traktorite, autode ja jalgrataste ladu.

Leivatehase ja püüliveski

„CIBUS“e

rukkileib, sepik, sai ja peenleib; kõik püüli-sordid, manna ja odratangud on kõikjal eelistatud.

Vabrik Pärnus, Aleksandri tn. nr. 2, tel. 49.

Autotarvete äri K. VIKS

Pärnus, Kalevi tän, nr. 51, telef. nr. 549.

Bensiin ja õlid.

Mugavat ja vaikset puhkust pakub
looduslikult ilus

Kubja suvituskoht

Võrumaal.

Külastage Võru väljasõidu-

restorani „Sinihiid“

Võru uues linnaosas.

- * Saadaval kõik kodu- ja välismaa joogid
- * Eeskujulik köök
- * Korralik teenimine.

Ette tänades **R. Peep**,
Võru, telef. 61.

O.-Ü. VÕRU TÖÖSTUS.

VÖRUS,

KREUTZVALDI TN. 57/59.

Restoran-võõrastemaja „Comercia“

Võrus, Kreutzvaldi tn. 56, telef. 72.

Mugavam peatuskoht läbisõitjaile.
Saadaval igasugused söögid ja napsid.
Õõbimiseks toad.

Austušega uus omanik: **L. Parts**.

Suurim riide-,

valmisriide- ja moeäri

Lõuna-Eestis,

S. Judeikin & Pojad

Võrus, Jüri tn. 16, telef. 1-87.

F. MAISTE, Võrus.

MÜÜGI: teraskaubad, sporditarbed, laske-
riistad, laskemoon, kalastamistarbed jne.

öölokaal „KANDEL“

Võrus, Liiva 13, telef. 24.

Mitmekesine lett. Saadaval kodu- ja välis-
maa napsid
Köök vilunud koka juhtimisel.
Ökonoom.

M. GUTMANN,

Restoran „Käsitöölise Selts“

Võrus, Kreutzvaldi 31, telef. 50.

SÖÖGISAAL

Võrus, Katarina tn. 4.

Parim ja korralikum söögisaal
Võru küllastajaile.

Võõrastemaja „LONDON“

Võrus, Kreutzvaldi tn. 52, telef. 123.

Mugavad puhtad toad ja hea köök, on pa-
rimaks peatuskohaks läbisõitjaile.

O/Ü. ESTO-MUUSIKA

Võru esindus.

Muusikariistu, jalgrattaid, elektritarbeid,
reisikohvreid jne.

M. MEGOMÄE

pagari- ja kondiitriärist,

Võrus, Kreutzvaldi 20, telef. 200.
saate alati häid pagari- ja kondiitrisaadusi.
Lugupidamisega **M. Megomäe**.

Lihaäri Ludvig ARRAS

Võrus, Kreutzvaldi tn. 36, telef. 219.

Müüa igasuguseid liha- ja vorstisaadusi.
Austušega **Omanik**.

Firma S. HEILIG ja ROSENBLUM.

Riide-, pudu- ja valmisriiete-äri.

Võrus, Jüri tn. 20.

A. KLAOSEN.

Restoran „TAMULA“

Võrus, Tartu tn. 33.

Firma R. KUHI.

Harja- ja pintslitööstus

Võrus, Kreutzvaldi tn. 38, telef. 206.

Võrus, Jüri 5-c, uues Eesti Panga majas
Jalanõude-äri.
Äris müügil hooegade moodseid ja kõigile
nõuetele vastavaid jalanõusid.
Lugupidavalt **Joh. Lumi**.

O. SIILIVASK.

Karastusjookide tehas.

Võru uues linnaosas, telef. 230.

Vennad ABELI

uuesti avatud

VALMISRIIETE

ja igasuguste

MANUFAKTUURKAUPADE ÄRI

Valgas, Kesk t. 15/17

pakub soodsail tingimusil meeste ja naiste valmisriideid.

Uued mustrid — viimased uudised.

K.-m. Vennad PRÜÜSI

OSAKOND

Valgas, Vabaduse tän. nr. 15,

soovitab suures valikus mootor- ja jalgrattaid, raadio- ja fotoaparaate, elektrilampe, triikraudu ja teisi majapidamistarbeid.

Müük soodsail tingimusil.

Tel. 170.

LEEPINI

SÕÕGISAAL

Valgas, Kesk tän. nr. 8
on parim.

Kõige soodsamail tingimusil ostate ja tellite igasuguseid mööbleid

Valgas, Kesk tän. nr. 12 asuvast

Julius SUSI

mööbliärist.

Samas müügil igasuguseid matusetarbeid.

Valga Jahimeesteseltsis

on kõige parem

peatuskoht maalt sissesõitnuile.

Hobuste asetamiseks korralik hoov.

Aus ja lahke teenimine.

M. KRAUSE

jalanõude ärist

saate osta kõige soodsamail tingimusil igasuguseid jalanõusid

Valgas, Vabaduse tän. nr. 12.

ÕLLETEHASTE

„A. LE COQ'i“ ja „SAKU“

Valga ladu

Valgas, Kesk tn. nr. 7/9, tel. 84.

Iga kodanik leiab

Valgas, Vabaduse tän. nr. 38 asuvas

RESTORAN „LINDENIS“

lahket vastuvõttu, ausat ja viisakat teenimist.

Liha- ja vorstikauplus

M. KÜHL

Valgas, Vabaduse tän. nr. 33,
tel. 75.

A. NEULANDI ärist

Valgas, Vabaduse tän. nr. 5

ostate igasuguseid

KALAPÜÜGITARBEID

möödukate hindadega.

August Kõomägi

„UNION“

VALGAS.

Seltskondliku Ühingu restoranis

Valgas, Vee tän. nr. 2

leiate rahuldavat ja viisakat käitlemist.
Hinnad mõõdukad.

Restoran „PÕHJALA“

Valgas,

Vabaduse tn. nr. 1.

Koloniaalkaupu, peenviina ja veine ostate
kõige odavamalt

Valgas, Vabaduse t. nr. 2

J. LÄÄTSI
kauplusest.

Pudu- ja moeäri

M. PÄIV

Valgas, Vabaduse tän. nr. 6.

Pudu- ja kübaraäri

J. SEPP

Valgas, Vabaduse tän. nr. 6.

Rätsepatööstus

Juhan KORB

Valgas, Vabaduse tän. nr. 16.

Kvaliteetöö.

Telef. 124.

A. KUSTAVUSE

Koloniaal- ja delikatesskauplusest

Valgas, Kesk tän. nr. 18

ostate mõõdukate hindadega igasuguseid
koloniaal- ja delikatesskaupu.

Raua- ja värvikauplus

J. SARAPUU

Valgas, Kesk tän. nr. 23.

Voldemar PIHAP

Valgas,

L. LILLIPUU

Valgas, Vabaduse tän, nr. 14

soovitab oma ärist soodsail tingimusil igasugust nahakaupa, hobuseriistu, kingsepa- ning sadulsepatarbeid. Suur ja väikemüügil.
Hinnad mõõdukad.

Georg IVERSONI

pagariärist

Valgas, Vabaduse tän. nr. 20

ostate mõõdukate hindadega pagarisaadusi.

Valgas, Vabaduse tän. nr. 30

O. KRUISE

Rohu- ja värvikauplusest

ostate oma kaubad kõige soodsamalt.

Joh. VEIDEMANNI

kauplusest, Valgas, Riia tän. nr. 2

ostate kõige soodsamalt kõrgekvaliteedilisi
juurviljaseemneid.

Parim ja puhtaim

SÖÖGISAAL-KOHVIK

asub Valgas, Kesk tän. nr. 29.

Kõrge ja õiglase hinnaga müüte oma
toornahad

J. FRIJEDEMANNI

toornahalattu Valgas, Vabaduse tän. nr. 33,
tel. 159 ja 137.

E. RITSON

Valgas, Vabaduse tän. nr. 33

pakub oma ärist kõige soodsamalt igasugust
koloniaalkaupa, aedvilja- ja lilleseemneid.

RESTORAN

„VALGA

Valgas,

Vabaduse tän. nr. 31.

Hilda HELLASTE

daamide juuksetööstuses tehtud tööga on ka
nõudlikemad rahul. Elektrilokid kahel eri-
neval aparaadil. Suured rullid.

Valgas, Kungla tän. nr. 4.

Kino „REX'is“

näete alati valitud filme.

Hea heliapaarat.

Valgas, Kungla tän. nr. 4.

K/M. VENNAD PRÜÜS.

Osak. Petseris, Vabaduse t. nr. 5,
tel. 1-41.

Soovitab suures valikus
mootor- ja jalgrattaid ning nende osi; radio- ja fotoaparaate ning tarbeid, elektrilampe, triikraudu j. t. majapidamistarbeid kõige soodsamatel tingimustel.

PEETER RÄTSEP

Petseris.

PETSERIMAA KOOPERATIIV

Petseris, Tartu tän. nr. 5, tel. 76,

on soodus ostukoht kõigile.

Ilma rahata ei saa midagi, kuid
soodsa hinnaga ostate

kirjutusmasinaid „Hermes“

alates kr. 150.—

Lihthe käsitusviis. Kerge kaasaskandmiseks.
Järelmaks võimaldatud.

**Zeiss Ikon fotoaparaate.
Tapeete ja mänguasju.**

O. JAAGOMÄGI,

Petseris, Tartu tän. 4, tel. 125.

PAUL MÄGI & E. NASSAR,

Petseris,

soovitab oma laost koloniaal- ja tubaka-
kaupu ja igasugust ehitusmaterjali
möödukate hindadega.

Uuesti avatud

dolikotess- ja toiduainetekauplus

Petseris, Vabaduse tän. 10.

Saadaval: Igasugused konservid. Suitsukalad,
lõhe, siig, angerjas. Eksport-vorstid, singid,
ribid, ploomrasv, või. Värske puuvili. Karas-
tavad joogid. Koloniaalkaubad jne.

Loodan Teie lahket külastamist.

Austusega **H. PÖDER.**

JULIUS TIBBING

soovitab oma kella- ja kullasepärist
Petseris, Turuplats nr. 12, tel. 162,

soodsate hindadega mootor- ja jalgrattaid ning nende osi, fotoaparaate ja -tarbeid, lasakeriistu, laskemoona, kalapüügitarbeid, kuld-, hõbe- ja kristallasju, ajanäitajaid, elektritarbeid.

Kella- ja kullasepatöökoda. Asjatundlik ja kiire töö. Vastutus. Kulla ja hõb. ostukoht.

KRISTJAN UGGUR,

Petseris, Kaubarida. Kõnetr. 120.

Raua-, ehitusmaterjali-, maja-, köögi- ja valgustustarbeid, kristallasju, igasugus. maalri- värve. Elektritarbeid ja sisseseadeid.

Suur valik.

Hinnad soodsad.

N. GRUNTHAL'I

kirjutusmaterjali- ja raamatukpl. Petseris.

Soodus ostukoht kõigile.

P. MÄGI & S. SKVORTSOV,

Petseris, Kaubarida. Tel. 51.

Soovitab oma riideärist kõige soodsamalt
suures valikus suvehooajaks igasugus. riide-
kaupu Müük suurel ja väikesel viisil.

A/S. „EESTISIID“,

Petseri osakond, Petseris, Kaubarida,
pakub suures valikus igasugust riidekaupa.

Hinnad mõõdukad.

Kõige soodsam valmisriiete ostukoht on
Petseris, Kaubarida, nr. 10,

P. TUFANOV'I

valmisriieteäris. Samast ostate kõige sood-
samalt ja suures valikus igasugust riide- ja
pudukaupa.

A/S. JAAK PUHK & POJAD,

Petseris, Turuplats nr. 17.

A/S. „E. M. USVANSKY & POJAD“,

Tartus.

PETSERI NAHALADU.

Tel. 123.

A/S. „ESTAKLAND“,

PETSERI OSAKOND.

Petseris, Tartu tän. nr. 5.

P. ŠENBURSKY & POEG,

riide- ja pudukauplus, Petseris, Kaubarida,
on soodsaim ostukoht kõigile.

PEETER RAIDUR'I

koloniaalkauplustest, Petseris, Riia tän. 14,
ostate soodsate hindadega kõrgekvaliteedilisi
koloniaalkaupi.

S. MARTSEN'I

riide- ja pudukaupl., Petseris, Kaubarida,
saate õiglase hindadega kõige soodsamalt
osta igasugust pudu- ja riidekaupa.

Riide- ja valmisriieteäri

L. TUFANOV

soovitab soodsail tingimusil igasugust riide-
kaupa ja valmisriideid.

Raua- ja värvikauplus
JAKOB KLAAN, PETSERIS.

Soovitab oma ärist mõõdukate hindadega
igasugust rauda ja värve.

Petseri Linna Vabatahtliku Tuletõrjeühingu
RESTORAN,

Petseris, Turuplats nr. 5.

Seal leiavad külalised lahket vastuvõttu ja
viisakat käitlemist.

A. SAMET,

Petseris, Kaubarida.

Pakub soodsail ostutingimusil oma kaupu.

Pagari- ja kondiitriäri

D. NOVOSELTSEV,

Petseris, Turuplats nr. 9.

Liha- ja vorstikauplus
J. OSOLIN,
Petseris, Jõe 21, tel. 131 ja Poska 5, tel. 144.
Soodsaim ostukoht kõigile.
Müük suurel ja väikesel viisil.

Elektritartvete äri
O. MALININ,
Petseris, Turuplats nr. 13, tel. 179.
Soodsaim ostukoht.

I Tallinna kellasepaäri ja -löökoda
A. RAUD,
Petseris, Turuplats nr. 17, tel. 189.
Seal lasete kõige soodsamail tingimustil pa-
randada oma ajanäitajaid. Ostate mõõdu-
kate hindadega jalgrattaid, nende osi ja
kumme, kristall- ja igasuguseid ehteasju.

Pudu- ja riideäri
P. RÄSTAS,
Petseris, Kaubarida.
Suures valikus igasugust pudu- ja riide-
kaupa. Hinnad soodsad.

Soodsaim segakaupade ostukoht on
Petseris, Kaubarida nr. 23
J. NIKITIN'I
juures.

Tartu naha- ja hobuseriistade kauplus
ALFRED KUHI,
Petseris, Kaubarida nr. 25,
müüb mõõdukate hindadega.

A. KEGEL'I
koloniaalkauplusest Petseris, Kaubarida 28,
ostate kvaliteetkaupa kõige soodsamalt.

ALEKSANDRA TALVET'I
saapa-, riide- ja pudukauplus
on soodsaim ostukoht kõigile.
Petseris, Turuplats nr. 9.

Paberi-, kirjutusmaterjali- ja mänguasj. äri
O. REINSALU,
Petseris, Turuplats nr. 13,
pakub soodsate hindadega paberikaupu,
kirjutusmaterjali ja mänguasju.

Petseris, Tartu tän. nr. 2 asuvas
V. GERASIMOV'I
muusikariistade tööstuses võetakse vastu
tellimisi ja parandusi. Töö kiire ja korralik,
hinnad mõõdukad.

E. JAANIMÄGI
daamide juuksetööstuses lasevad kõik teha
elektrilokke, sest seal tehakse need kestvad
ja moodsad. Valgas, Vabaduse tän. nr. 15.

L. EKIPTI juuksetööstuses
Valgas, Vabaduse tän. nr. 23,
tehtud tööga olete rahul.

Kõige soodsam plekisepatööde ostu- ja tel-
limiskoht on Valgas, Kesk tän. nr. 31 asuvas
plekiseppmeister Kusta TRIEFELDTI
töökojas.

Jalanõudeäri ja -lööstus
ALFRED BERG,
Petseris, Turuplats nr. 14-b.
Tellimiste ja parandustööde vastuvõtt.
Hinnad mõõdukad. Töö korralik ja
kvaliteetmaterjal.

Pagari- ja kondiitriäri
A. LABUTIN,
Petseris, Turuplats nr. 10.
Hinnad odavad. Saadused maitsvad, val-
mist. kõrgekvaliteedilisest jahust ja püülist.

A. & V. ŠKOKOV,
riide- ja valmisriiete äri Petseris, Kaubarida,
pakub mõõdukate hindadega suvehooajaks
igasugust riidekaupa suures valikus. Suur
valik valmisriideid. Head lõiked.

Klaas-, majatarvete ja koloniaalkaupade
soodus ostukoht on
Petseris, Võru tän. nr. 28 asuvas
G. ROMANOV'I
äris.

1. Petseri rohu-, värvi- ja õlikauplus
A. SOKK,
Petseris, Poska tän. nr. 1.
Asut. 1923. a.

J. KARBA & K. VIIRLAND,
soovitavad oma ärist soodsail ostutingimustil
ja mõõdukate hindadega majapidamistarbeid,
raudkaupu, autotarbeid ja jalgrattaosi.
Petseris, Tartu tän. 6, tel. 1-65.

M. IVANOV'I
ärist, Petseris, Turuplats nr. 1,
ostate mõõdukate hindadega mööbleid,
peegleid ja muid tarbeasju.

Liha- ja vorstikauplus
J. AGRUSOV,
Petseris, Võru tän. nr. 11,
on perenaistele soodsaim ostukoht.

Kõrge-rasvaprotsendilist piima ja igasug.
toiduaineid ostate mõõdukate hindadega
M. KÕRGESAARE & P. BÖSTROVI
piima- ja toiduainete kauplusest,
Petseris, Riia tän. nr. 9.

Nahatööstus ja -kauplus
Vennad DONDUKOV
Petseris, Kaubarida nr. 14.

Kõige mõõdukamate hindadega ostate
kuld- ja hõbeasju
Valgas, Vabaduse tän. nr. 25 asuvast
A. ZIMBROTI ärist.

Kõige paremini puhastatakse Teie riideid
Valgas, Vabaduse tän. nr. 19 asuvas
L. PASTARUSE
töökojas.

Restoran „PIIRIKÕRTS“
on valgalaste meeldivaks koosviibimiskohaks.
Valgas, Riia tän. nr. 3.

A. TEDER'I
saunas valitseb puhtus ja kord.
Valgas, Poska tän. nr. 24.

SAVITÖÖSTUS A/s „SAVI“

Ladu, kontor ja lukusepatööstus: Tallinn, Pärnu mnt. 31, tel. 459-88.

Valmistame omast materjalist ahje, pliite ja kaminaid. Raua- ja plekitööstusest plekkahje, pliititarbeid ja kamina armatuure – rauast ja vases. Klasuuritud plaatidega – „methlach“ – seinte ja põrandate katmine. Rikkalik ehitustarvete ladu.

TALLINN, PÄRNU MNT. 31, TELEFON 459-88.

Suvitage Tõrvas

looduslikult kaunis Lõuna-Eesti suvituslinnas!

Pansione: Fr. HOPPE, Kindral Laidoneri puistee 3.

Pärimistega palutakse pöörduda linnavalitsuse poole tel. 14, Tõrva.

TÕRVA LINNAVALITSUS.

V. Bergmann, Tõrvas

Rohu-, värvi- ja jalgrattakauplus.
Telefon 84.

Jalgrattad
Mootorrattad
Reisikohvrid.
Grammofonid
Raadioaparaadid
Elektri- ja fototarbed
Laskeriistad
Laskemoon.

K-M. L. Selmanovitš ja poeg

Tartus, Uueturu tn. 19
Telefonid: 436 ja 1200

Vennad Tauts

SEGAKAUPlus TÕRVAS, TARTU T. 6.

Müük suurel ja väikesel arvul, soodsam ostukoht edasimüüjatele ja tarvitajatele.

Samas A. Le Coq'i ja Saku õlleladu ja limonaaditehas.

ESTONIA VILLAVABRIK

TARTUS, RIIA TÄN. 3. TELEFON 10-05.

Soovitab oma laost maitsekas valikus kevadhooaja uudiskaupu

ülikonna-, mantli-, kostüümi- ja kleidiriiete alal,
valguseehtsaid ja läiget omavaid vaiba- ja käsitöölõngu.

Ehitajad!

Patentkivi

on otstarbekohane ja odav ehitusmaterjal.

Ehitusmaterjali hankimisel muretsege endale täielik informatsioon patentkivi kohta.

Balti Puuvillavabriku

patentkivi müügikoht

Tallinn, Pärnu mnt. 6 (Urla majas), tel. 431-91

BALTOLIN -

SILLAMÄE tehase toodang — võrdub parimale välismaa bensiinile, sealjuures on aga ökonoomsem.

Autoomanikud, tarvitage

BALTOLIN'I

ja Teie hoiate kokku!

Müügikohad Tallinnas:

I Veneturg, Kalevi aia vastas

II Balti jaama vastas

Müük suurel ja väikesel arvul üle maa **SHELL COMPANY** kaudu

HIND 30 SENTI

Kaitske oma perekonda ja kodu kindlustuspoliisiga!

Põhikapital ja tagavarad
üle

Kr. 1.000.000.-

Väljamakstud kahjusid
üle

Kr. 2.250.000.-

Seltsi portfellis jõus olevate
kindlustuste kindlustussumma
üle

Kr. 125.000.000.-

Kindlustuste arv üle

130.000

Omavalitsuste ja ühistegeliste asutiste kindlustus-aktsiaselts

Peakontor: omas majas, Tartus, Riia tän. 35; tel. 3-44 ja 16-12

POSTIMEES

Eesti vanim päevaleht • Täiuslik
informatsioon maailma huvitavamaist
sündmusist • Väärtuslikud romaanid •
Põnevad seeriakirjutised • Huvikül-
lased eriosakonnad.

LASTELEHT

Eesti laste lemmikajakiri • Ilmub 2
korda kuus • Parimad ja nimekamad
kaastöölised • Palju pilte • Huvita-
vaid võistlusi ja ülesandeid • Üksik-
number 20 senti.

E. K.-Ü. „POSTIMEES“

Tartus, Ülikooli 21/23. Tel. 65, 80 ja 14-65.

Tallinnas, Viru 11. Tel. 436-11.